

Nuorisoriikollisuus ja sen muutosten vaikutus yksityiseen turvallisuusalaan

Riku Kilpeläinen

5/2024

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Riku Kilpeläinen: Nuorisorikollisuus ja sen muutosten vaikutus yksityiseen turvallisuusalaan

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Päivi Salminen & Lauri Tammiaho

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia rikostilastojen avulla nuorten tekemien rikosten määrällisiä muutoksia vuosien 2015 ja 2022 väliseltä ajalta. Näiden tilastoista havaittavien muutosten vaikutuksia yksityiseen turvallisuusalaan tarkastellaan kyselytutkimuksen avulla.

Tutkimus on toteutettu kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimusmenetelmiä käyttäen. Tutkimusaineisto on hankittu Tilastokeskuksen rikostilastoista sekä yksityisen turvallisuusalan työntekijöille toimitetulla kyselylomakkeella.

Keskeisinä johtopäätöksinä tutkimuksesta voidaan todeta, että nuorten rikollisuus on lisääntynyt vuodesta 2019 lähtien. Etenkin väkivalta- ja ryöstörikokset ovat lisääntyneet merkittävästi. Suurinta kasvu on ollut tilastojen perusteella alle 18-vuotiaiden ikäryhmissä. Kyselytutkimuksen perusteella voidaan todeta, että yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden havainnot ovat yhteneväisiä rikostilastojen kanssa. Nuorisorikollisuudesta uutisointi on osalla vastaajista vaikuttanut negatiivisesti asenteisiin nuoria kohtaan, mutta suurin osa vastaajista ei ole havainnut negatiivista muutosta asenteissaan.

Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää mahdollisissa jatkotutkimuksissa sekä välittömään tietoa aiheesta kiinnostuneille.

Sivumäärä: 47

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Toukokuu 2024

Avainsanat: nuorisorikollisuus, nuoret, rikollisuus, yksityinen turvallisuusala

ABSTRACT

Authors: Riku Kilpeläinen: Juvenile delinquency and the effects of its changes on the private security sector

Type of thesis: Research-based thesis

Publicity: Public

Supervisor: Päivi Salminen & Lauri Tammiaho

Degree: Bachelor of police services

The purpose of this research thesis is to investigate changes in the number of crimes committed by young people between the years 2015 and 2022 using crime statistics. The effects of these changes on the private security sector are examined through a survey.

The study is conducted using quantitative research methods. The research data has been obtained from crime statistics provided by Statistics Finland and through a survey delivered to workers in the private security sector.

The key findings of the study indicate that youth crime has increased since 2019. Particularly, violent crimes and robberies have increased significantly. According to the statistics, the highest increase has been in age groups under 18. Based on the survey, it can be concluded that the observations of workers in the private security sector are consistent with the crime statistics. Reporting on juvenile delinquency has negatively influenced the attitudes towards young people for some respondents, but the majority have not noticed a negative change in this matter.

The results of this thesis can be utilized in possible further research and to provide information to those interested in the topic.

Pages: 47

Month and year of review: May 2024

Keywords: juvenile delinquency, youth, crime, private security sector

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Aiheen valinta	1
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	2
1.3 Aikaisemmat tutkimukset	2
2 TEORIA	3
2.1 Nuorisorikollisuus	3
2.1.1 Lainsäädäntö	4
2.1.2 Nuorisorikollisuuden taustatekijät	5
2.2 Nuorten yleisimmät rikokset	6
2.2.1 Liikenne rikokset	7
2.2.2 Ryöstörikokset	7
2.2.3 Väkivaltarikokset	7
2.2.4 Omaisuusrikokset	8
2.3 Yksityinen turvallisuusala	9
2.3.1 Lainsäädäntö ja toimivaltuudet	10
2.3.2 Koulutus	12
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
3.1 Tutkimusmenetelmä	13
3.1.1 Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus	14
3.1.2 Rikostilastot tutkimuksessa	14
3.2 Aineiston käsittely	15
3.3 Kyselyn toteuttaminen	15
4 TUTKIMUKSEN TULOKSET	17
4.1 Nuorisorikollisuuden muutos rikostilastoissa 2015-2022	17
4.1.1 Muutos liikenne rikoksissa	19
4.1.2 Muutos ryöstörikoksissa	20
4.1.3 Muutos väkivaltarikoksissa	22
4.1.4 Muutos omaisuusrikoksissa	27

4.2 Kyselyn tulokset	30
4.2.1 Nuorisirikollisuuden muutokset	31
4.2.2 Nuorisirikollisuudesta uutisoinnin vaikutukset	33
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
5.1 Nuorisirikollisuuden muutokset rikostilastoissa	35
5.2 Nuorisirikollisuuden muutosten vaikutus yksityiseen turvallisuusalaan	37
6 POHDINTA	38
6.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	38
6.2 Jatkotutkimusehdotukset	40
6.3 Oma pohdinta.....	40
LÄHTEET	42
LIITE 1: Kyselyrunko.....	45
LIITE 2: Saatekirje	47

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä tutkitaan nuorisoriikollisuutta ja sen muutosten vaikutusta yksityiseen turvallisuusalaan. Aiheen valinnan taustalla oli useita syitä. Nuorisoriikollisuus on ollut jo vuosien ajan ajankohtainen aihe yhteiskunnallisessa keskustelussa. Viime aikoina nuorisoriikollisuus on näkynyt uutisissa säännöllisesti, lähes päivittäin. Uutisoinnissa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa on esiintynyt etenkin nuorten ryöstö- ja väkivaltariikollisuuden lisääntyminen sekä pääkaupunkiseudulla vaikuttavat väkivaltaiset katujengit. Nuorisoriikollisuus on kaiken lisäksi itseäni kiinnostava aihe. Nuorisoriikollisuudesta on kuitenkin tehty useita erilaisia tutkimuksia, jonka vuoksi täytyi löytää jokin uusi näkökulma, josta aihetta alkaa tutkimaan.

Työskentelin ennen opintojen aloittamista Poliisiammattikorkeakoulussa muutaman vuoden ajan yksityisellä turvallisuusalalla. Työkokemusta kertyi muun muassa järjestyksenvalvojana ravintoloissa, erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä viimeisimpänä metro- ja raitiovaunuliikenteestä. Päätin lähestyä tutkimuksen aihetta aikaisemman työkokemukseni kautta. Halusin nimittäin selvittää, että ovatko aikaisemmat kollegani yksityisellä turvallisuusalalla havainneet muutosta nuorten käyttäytymisessä ja vastaavatko nuorisoriikollisuudesta julkisuuteen annettu mielikuva todellisuutta.

Nuorten tekemät rikokset ovat olleet näkyvästi uutisoinnin kohteena viimeisen parin vuoden aikana. Uutisointi on myös muuttunut samalla sensaatiohakisemmaksi, koska tiedetään, että rikollisuus kiehtoo ihmisiä (Kauppinen 2021). Myös yksityinen turvallisuusala on ollut uutisoinnin aiheena viime aikoina, etenkin vartijoihin ja järjestyksenvalvojiin kohdistuneiden rikosepäilyjen vuoksi.

Yksityisen turvallisuusalan työntekijät kohtaavat nuoria työtehtävissä lähes päivittäin. Tämä johtuu etenkin siitä, että he työskentelevät paikoissa, joissa nuoret viettävät paljon vapaa-aikaansa (Ikonen & Kokkonen 2015, 6). Kohtasin itse työtehtävissäni yksityisellä turvallisuusalalla lähes päivittäin nuoria ja nyt Helsingin poliisilaitoksella suorittamani työharjoittelun aikana olen huomannut, että nuorten rikollisuudessa on havaittavissa muutosta verrattuna siihen, kun aloitin työskentelyn turvallisuusalalla. Työharjoittelussa nuoria tuli vastaan tehtävillä lähes kaikissa työvuoroissa ja usein varsin ikävässä valossa.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia nuorisorikollisuuden muutoksia ja niiden mahdollista vaikutusta yksityiseen turvallisuusalaan. Rikollisuuden muutoksia tässä tutkimuksessa tarkastellaan Tilastokeskuksen rikostilastojen avulla, joista pyritään selvittämään, miten nuorten tekemät rikokset ovat muuttuneet tilastollisesti.

Ajallisesti nuorisorikollisuuden muutosta tässä tutkimuksessa tarkastellaan vuosien 2015-2022 ajalta. Syynä tälle ajalliselle rajaukselle on se, että vuosina 2011-2014 alle 30-vuotiaiden ikäryhmissä pahoinpitely ja ryöstörikokset vähentyivät selvästi, kun taas vuodesta 2015 lähtien alaikäisten väkivaltarikollisuus on kasvanut merkittävästi (Danielsson 2022, 4). Lisäksi tämän opinnäytetyön tekoheikellä Tilastokeskuksen viimeisimmät saatavilla olevat rikos- ja pakkokeinotilastot ovat vuodelta 2022.

Rikostilastojen avulla saadaan käsitys nuorten tekemien rikosten muutoksista tilastojen valossa. Tämän tutkimuksen tavoitteena on kuitenkin myös selvittää, onko tilastoista havaittavilla muutoksilla ollut vaikutusta yksityisen turvallisuusalan työntekijöihin. Näitä vaikutuksia pyritään selvittämään tässä tutkimuksessa kyselytutkimuksen avulla.

Kyselyn tavoitteena oli saada työtehtävissään nuoria kohtaavilta yksityisen turvallisuusalan työntekijöiltä näkemys siihen, että onko nuorisorikollisuuden muutoksilla ollut vaikutusta heidän työtehtäviinsä ja millaisia mahdolliset muutokset ovat olleet. Kyselyn tuloksia verrataan tutkimuksessa rikostilastoihin, jonka jälkeen pystytään tarkastelemaan, että onko yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden henkilökohtaiset kokemukset yhteneviä kyseisten tilastojen kanssa.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä on:

1. Miten nuorisorikollisuus on muuttunut tilastojen perusteella vuosien 2015-2022 aikana?
2. Kokevatko yksityisen turvallisuusalan työntekijät, että nuorisorikollisuus on muuttunut?
3. Kokevatko yksityisen turvallisuusalan työntekijät, että mahdolliset muutokset olisivat vaikuttaneet heidän työtehtäviinsä?
4. Onko nuorten tekemistä rikoksista uutisointi vaikuttanut yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden suhtautumiseen nuoria kohtaan?

1.3 Aikaisemmat tutkimukset

Nuorisorikollisuudesta löytyy paljon erilaista lähdemateriaalia, sillä sitä on tutkittu jo pitkään ja monesta eri näkökulmasta osana kriminologian tutkimuksia. Kriminologia on tieteenala, joka tutkii rikoskäyttäytymistä ja siihen kohdistuvia reaktioita (Kivivuori ym. 2018). Nuorisorikollisuus on ollut jo

viime vuosikymmenten ajan ajankohtainen aihe ja rikollisuus ylipäättään kiehtoo enenevässä määrin ihmisiä (Kauppinen 2021).

Nuorisoriollisuus on ollut aiheena useissa lopputöissä eri korkeakouluissa. Riku Lahtisen ja Robin Jalkasen vuonna 2022 valmistunut Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö ”Nuorisoriollisuuden muutokset Suomessa 2015-2022” on yksi esimerkki näistä. Lahtisen ja Jalkasen opinnäytetyössä tarkastellaan nuorisoriollisuuden muutoksia niin ikään rikostilastojen avulla.

Nuorisoriollisuudesta on julkaistu lopputöiden lisäksi useita eri tyyllisiä tutkimuksia. Esimerkiksi Keskusrikospoliisin tiedusteluosasto julkaisee säännöllisesti strategisia analyyskejä, joissa käsitellään nuorisoriollisuuteen liittyviä ilmiöitä. Näistä esimerkkinä Petri Danielssonin vuonna 2022 laatima raportti *Nuorten väkivaltariollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden va- lossa* sekä Laura Heiskasen vuonna 2024 laatima raportti *Nuorten ryöstörikosten piirteet – Poliisin tietoon tullut ryöstörikollisuus vuosina 2015–2023*.

Strategisten analyysien lisäksi on julkaistu muun muassa Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen, Nuorisotutkimusverkoston ja Nuorisosiain neuvottelukunnan yhteishanke *Nuorisoriollisuus - Määrä, syyt ja kontrolli* (Honkatukia & Kivivuori 2006). Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti on toteuttanut nuorisoriollisuuskyseilyitä, joiden pohjalta julkaistaan säännöllisin väliajoin katsauksia nuorten rikoskäyttäytymisestä. Toistaiseksi tuorein katsaus on vuodelta 2021 ja sen on kirjoittanut Markus Kaakinen ja Matti Näsi. *Nuorisoriollisuus – Määrä, syyt ja kontrolli* -julkaisussa todetaan, että nuorten rikokset ja niiden määrien mahdolliset muutokset ovat jatkuvasti julkisessa keskustelussa esillä (Honkatukia & Kivivuori 2006, 15). Tämä osoittaa varsin hyvin sen, että nuorisoriollisuus ja sen muutokset ovat olleet yhteiskunnallisesti ajankohtainen aihe jo vuonna 2006 ja on sitä edelleen.

Yksityiseen turvallisuusalaan liittyen on tehty aikaisemmin erilaisia korkeakoulujen päättötöitä. En kuitenkaan löytänyt yksityiseen turvallisuusalan työntekijöihin liittyvää aikaisempaa tutkimusta, jossa olisi nimenomaisesti selvitetty nuorisoriollisuuden ilmenemistä heidän arjessaan.

2 TEORIA

2.1 Nuorisoriollisuus

Nuorisoriollisuus on yksi perinteisimmistä tutkimusaiheista kriminologiassa, mutta sen määrittely riippuu usein siitä, mistä näkökulmasta asiaa tutkitaan ja minkä ikäisistä lapsista tai nuorista on kyse. Esimerkkinä voidaan käyttää, jos pieni lapsi puree toista, ei sitä pidetä vielä nuorisoriollisuutena. (Elonheimo 2010, 13-14.) On olemassa myös useita erilaisia määritelmiä siitä, että ketkä ovat

nuoria. Seuraavissa alaluvuissa perehdytään tarkemmin nuorisorikollisuuteen liittyvään teoriaan ja pyrin määrittelemään mitä nuorisorikollisuudella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä.

2.1.1 Lainsäädäntö

Nuorisolaissa (1285/2016) nuoriksi määritellään kaikki alle 29-vuotiaat. Laki nuorista rikoksenteijäistä (262/1940) sen sijaan määrittää nuoreksi rikoksenteijäksi 15-20-vuotiaat. Lastensuojelulaissa (417/2007) taas lapseksi määritellään alle 18-vuotiaat ja nuoriksi 18-22-vuotiaat. YK:n määritelmän mukaan nuoriksi lasketaan 15-24-vuotiaat, mutta tämä määritelmä johtuu täysin tilastollisista syistä (Huttunen 2016). Voidaankin siis todeta, että kansallisen lainsäädännön perusteella on erittäin hankala yleisesti määritellä, minkä ikäiset lasketaan nuoriksi.

Yhtenä lähtökohtana voidaan nuoren määritelmää yrittää tarkastella rikoslain (RL, 39/1889) kannalta. Tällöin kyseeseen tulee lähinnä rikosoikeudellinen vastuikä. Rikoslain 3 luvun 4 § määrittää, että alle 15-vuotias henkilö, ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa. Tästä huolimatta alle 15-vuotias on kuitenkin vahingonkorvauslain (VahKorVL, 412/1974) 2 luvun mukaan korvausvelvollinen. Tosin alle 18-vuotiaan kohdalla korvauksen määrä suhteutetaan muun muassa iän, kehitystason ja muiden olosuhteiden mukaan kohtuulliseksi (VahKorVL 2:2).

Rikoslaista löytyy myös erilaisia rangaistuksen määräämiseen liittyviä säännöksiä. Yksi peruste käyttää lievennettyä rangaistusasteikkoa on se, että rikos on tehty alle 18-vuotiaana. Tällöin saadaan tuomita enintään kolme neljännessä rikoksesta säädetyn vankeus- tai sakkorangaistuksen enimmäismäärästä. Mikäli rikoksesta voisi seurata elinkautinen vankeusrangaistus, on alle 18-vuotiaalle enimmäisrangaistus 12 vuotta vankeutta. (RL 6:8.)

Esitutkintalaki (ETL, 805/2011) ohjaa poliisin toimintaa esitutkintaa suorittaessa. Esitutkinnassa alle 18-vuotiasta on kohdeltava hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. Samoin alle 18-vuotiaisiin kohdistuvat tutkintatoimenpiteet tulisi mahdollisuuksien mukaan antaa niihin perehtyneille tutkijoille. Mikäli epäilty on alaikäinen, tulisi esitutkinta toimittaa aina kiireellisesti. (ETL 4:7, 3:11.)

Alle 15-vuotiaan epäillyn kohdalla puhutaan rikollisesta teosta rikoksen sijaan. Rikollisen teon tutkinta on usein hyvä keino, jolla voidaan mahdollisesti vaikuttaa alle 15-vuotiaan rikolliseen käyttäytymiseen (Rantaeskola 2019, 106). Rikollisesta teosta voidaan siis tarvittaessa suorittaa esitutkinta seuraavien asioiden selvittämiseksi:

- onko 15 vuotta täyttänyt ollut osallisena teossa?
- asianomistajan pyynnöstä teolla menetetyt omaisuuden takaisin saamiseksi tai mahdollisten vahingonkorvausvaatimusten selvittämiseksi.

- menettämisseuraamuksen edellytysten selvittämiseksi.
- epäiltyyn kohdistettavien lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen tai muun epäilyn etuun liittyvän selvittämistarpeen vuoksi. (ETL 3:5.)

Alle 15-vuotiaan epäilyn kohdalla rikosasiaa ei kuitenkaan siirretä syyttäjälle syyteharkintaan, sillä tuomioistuimien ei voi tuomita rangaistusta rikollisesta teosta. Lastensuojelulain 5 luvun 25 § sekä esitutkintalain 7 luvun 16 § mukaan poliisilla on ilmoitusvelvollisuus, mikäli lastensuojelulle on mahdollisesti tarvetta. Käytännössä poliisi tekee ilmoituksen aina, kun epäiltynä on alle 18-vuotias henkilö.

Laki holhoustoimesta (442/1999) määrittää, että alle 18-vuotias on lain mukaan vajaavaltainen. Ikänsä puolesta vaajavaltaisen edunvalvojana on ensisijaisesti hänen huoltajansa. Tuomioistuimen on kuitenkin määrättävä alle 18-vuotiaalle edunvalvoja, mikäli huoltaja ei voi puolueettomasti valvoa asianosaisen etua (ETL 4:8). Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, että toinen huoltajista on asianosaisena samassa asiassa.

Alle 15-vuotiaan epäilyn kohdalla puhevaltaa käyttää hänen edunvalvojansa, kun taas rikosoikeudellisessa vastuussa oleva, mutta ikänsä puolesta vajaavaltainen epäilty käyttää itse puhevaltaansa esitutkinnassa. Tällaisessa tilanteessa edunvalvoja voi kuitenkin käyttää puhevaltaa epäilyn ohella. (Rantaeskola 2019, 107). Alle 15-vuotiaan kuulusteluissa edunvalvojalla on oikeus olla läsnä kuulustelussa ja 15 vuotta täyttäneen kuulustelussa edunvalvojalla on oikeus olla läsnä, mikäli hän käyttää puhevaltaa epäilyn ohella (ETL 7:14).

Nuoria koskevista asioista säädetään siis useissa eri laeissa, mutta seuraavat kolme ikärajaa ovat keskeisessä osassa rikosoikeudellisesti: rikosoikeudellisen vastuun ikäraja 15 vuotta, täysi-ikäisyyden raja 18 vuotta sekä nuoren rikosentekijän yläikäraja 20 vuotta. Pelkästään iän puolesta on hankala yksiselitteisesti rajata, että ketkä kaikki lasketaan nuoriksi. Rikostilastoissa monesti ikärajaus tehdään nuorten rikosentekijöiden yläikärajan mukaan. Sen vuoksi tässä tutkimuksessa nuorilla tarkoitetaan alle 21-vuotiaita henkilöitä ja muutoksia tarkastellaan niiden osalta.

2.1.2 Nuorisirikollisuuden taustatekijät

Kriminologian tutkimuksissa on ollut jo kauan yhtenä tavoitteena selvittää erilaisia taustatekijöitä ja syitä rikollisuudelle. Tutkimuksissa on havaittu, että yleisesti rikollisuudelle ei ole vain yhtä selittävää tekijää, vaan rikollisuuden taustatekijöitä on monesti useampia (Haikkola ym. 2019, 17).

Rikollisen käyttäytymisen taustalla olevat tekijät voidaan jakaa karkeasti ottaen kolmeen osaan: yksilökohtaiset tekijät, sosiaaliset tekijät sekä tilannekohtaiset tekijät (Haikkola ym. 2019, 17). Rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä voi olla muun muassa perhe, päihteet, ystäväpiiri sekä asuinpaikka. Rikollisuuden taustalla on yleensä useita vaikuttavia tekijöitä, jotka lisäävät yhdessä

henkilön rikollista käyttäytymistä. Tällaisia yhdistelmiä voi olla esimerkiksi perinnölliset sairaudet ja päihteiden väärinkäyttö (Elonheimo 2010, 23).

Verrattain uutena asiana on alettu huomioimaan sosiaalisen median vaikutuksia nuorten tekemissä rikoksissa. Vuonna 2020 kyselyn mukaan yli 90 prosenttia 16-24-vuotiaista käytti jotain yhteisöpalvelua (Kohvakka & Saarenmaa 2021). Lähes kaikki nuoret käyttävät siis jotakin sosiaalista mediaa. Siihen liittyen on ollut havaittavissa merkkejä siitä, että rikollista elämäntyyliä jopa ihannoidaan ja rikoksia kuvataan aiempaa enemmän sosiaaliseen mediaan (Danielsson 2022, 15).

Niin sanotut katujengit ovat aiheuttaneet huolestunutta keskustelua yhteiskunnallisesti. Katujengejä on esiintynyt pääkaupunkiseudulla useampia ja niiden toiminnassa yhdistyy useita rikollisuuden taustatekijöitä. Katujengien taustalla yhdistävinä tekijöinä on muun muassa jäsenten asuinpaikka, päihteiden käyttö sekä tiivis ystäväpiiri. Näiden lisäksi sosiaalinen media on erittäin isossa osassa jengien toimintaa. Esimerkkinä Helsingissä vuonna 2021 kahden katujengin välillä erimielisyydet etenivät niin pitkälle, että toisen jengin jäsenet suunnittelivat väkivaltaista iskuja, jonka poliisi onnistui kuitenkin estämään. Nämä erimielisyydet olivat saaneet alkunsa sosiaalisen median viestittelystä, mutta kärjistyivät lopulta vakaviksi rikoksiksi. (Ristmeri 2022.)

Joillain rikoksen tekijöillä päihteiden käyttö voi lisätä rikosten tekemistä, kun taas toisella ystäväpiirin luoma sosiaalinen paine voi vaikuttaa vahvemmin rikollisuuden taustalla. Yleisesti ottaen kuitenkin taustatekijöitä on yleensä useampia, joiden yhdistelmät saavat yksilön tekemään rikoksia, joko yksin tai osana ryhmää.

2.2 Nuorten yleisimmät rikokset

Suomessa yleisimpiä rikoksia kaikilla ikäryhmillä on viime vuosina ollut omaisuusrikokset sekä liikennerikokset. Vuonna 2022 alle 18-vuotiaiden kohdalla yleisimmät rikokset olivat varkaus- ja vahingontekorikoksia. Näiden lisäksi alaikäisille yleisiä rikoksia oli rikostilastojen mukaan pahoinpitely- ja liikennerikokset. (Beuker 2023, 10, 175.)

Nuorten väkivaltarikollisuus ja sen havaittu kasvu on aiheuttanut huolta yhteiskunnassa. Aikaisemmin nuorten väkivaltarikollisuus on nuorisorikollisuuskyselyn perusteella ollut lähinnä koulukiusaamisen yhteydessä tapahtunutta (Kaakinen & Näsi 2021, 7). Vuodesta 2015 lähtien kuitenkin esimerkiksi ryöstörikokset ovat lisääntyneet erityisen paljon, etenkin alle 15-vuotiaiden kohdalla (Heiskanen 2024, 4). Tarkemmin nuorten yleisimpien rikosten muutosta tarkastellaan tämän opinnäytetyön neljännessä luvussa. Seuraavissa alaluvuissa avataan nuorten yleisimpiä rikoksia.

2.2.1 Liikenne rikokset

Liikenne rikoksista säädetään rikoslain 23 luvussa. Yleisimpiä rikosnimikkeitä liikenne rikoksista ovat Tilastokeskuksen rikostilastojen perusteella liikenneturvallisuuden vaarantaminen (RL 23:1), rattijuopumus (RL 23:3) sekä kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta (RL 23:10). Liikenne rikokset ovat omaisuusrikosten jälkeen yleisin rikostyyppi Suomessa (Beuker 2023, 12).

Liikenne rikoksissa rangaistusasteikko vaihtelee rikosnimikkeen mukaan sakosta aina ankarimmillaan kahteen vuoteen vankeutta. Liikenne rikosten lisäksi on olemassa lievempiä *liikenne rikkomuksia*, joista poliisi voi määrätä *liikenne virhemaksun*. Tämä on hallinnollinen menettely, eikä siis itsessään rikosasia, vaikka siinä maksun saaja onkin rikkonut lakia. (Traficom 2020.) Tässä tutkimuksessa käytettävissä tilastoissa on sen vuoksi huomioitu ainoastaan liikenne rikokset.

2.2.2 Ryöstö rikokset

Ryöstö rikoksista säädetään rikoslain 31 luvussa. Ne ovat yleisesti omaisuusrikoksia, joihin liittyy joko väkivallan käyttäminen tai sen välittömällä käytöllä uhkaaminen. Tyypillisesti ryöstössä anastetaan irtainta omaisuutta, mutta ryöstöstä voidaan tuomita myös, mikäli väkivaltaa käyttämällä tai sillä uhkaamalla uhri saadaan luopumaan jostain taloudellisesta edusta. Perusmuotoisen ryöstön minimirangaistus on neljä kuukautta vankeutta ja ankarin rangaistus on kuusi vuotta vankeutta. (RL 31:1.)

Ryöstöstä on olemassa myös törkeä tekemuoto, joka voi toteutua monella eri tavalla. Ryöstön voidaan tulkita olevan törkeä muun muassa tilanteissa, joissa käytetään ampuma- tai teräasetta. Törkeä ryöstö edellyttää rikoslaista löytyvien kvalifointiperusteiden lisäksi, että teko on kokonaisuutena arvostellen törkeä. Törkeän ryöstön minimirangaistus on kaksi vuotta vankeutta ja ankarin rangaistus kymmenen vuotta. (RL 31:2.)

Ryöstöstä ei ole olemassa lievää tekemuotoa perusmuotoisen ja törkeän lisäksi. Mikäli ryöstön tulkitaan olevan tekona vähäinen, tuomitaan silloin muista rikoksista, jotka sisältyvät tekoon (RL 31:1). Molempien tekemuotojen yritys on säädetty myös rikoslain 31 luvussa rangaistavaksi. Edellä mainitut rangaistusasteikot kertovat jo sen, että ryöstö rikokset ovat vakavia rikoksia, joista tuomitaan aina vankeusrangaistukseen.

2.2.3 Väkivaltarikokset

Väkivaltarikos on laaja käsite, mihin voidaan luokitella useita eri rikosnimikkeitä. Tässä tutkimuksessa väkivaltarikoksista tarkastellaan kuitenkin ainoastaan pahoinpitely- sekä henkirikoksia. Rikoslain 21 luvussa säädetään henkeen ja terveyteen kohdistuneista rikoksista, joihin pahoinpitely- ja henkirikokset lukeutuvat.

Pahoinpitely tulee kyseeseen, mikäli henkilö tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa. Pahoinpitely voi tulla kyseeseen myös ilman ruumiillista väkivaltaa, mikäli tahallaan vahingoitetaan toisen terveyttä. Rangaistusasteikko perusmuotoisessa pahoinpitelyssä on sakosta aina vankeuteen kahdeksi vuodeksi asti. (RL 21:5.)

Perusmuotoisen tekemuodon lisäksi rikoslaista löytyy pahoinpitelylle lievä ja törkeä tekemuoto. Lievä pahoinpitely tulee kyseeseen nimensä mukaisesti silloin, kun pahoinpitely on laadultaan vähäinen. Lievästä pahoinpitelystä voi seurata rangaistuksena ainoastaan sakkotuomio. (RL 21:7.) Törkeä tekemuoto on luonnollisesti näistä kolmesta vakavin. Pahoinpitelyn voidaan tulkita olevan törkeä muun muassa tilanteessa, missä uhrille aiheutuu vakava vamma tai mikäli teossa käytetään ampuma- tai teräasetta. Törkeästä pahoinpitelystä seuraa vankeutta vähintään yhdestä vuodesta aina kymmeneen vuoteen asti ankarimmillaan. (RL 21:6.)

Väkivaltarikoksista vakavimpia ovat ehdottomasti henkirikokset, joista on niin ikään kolme eri tekemuotoa. Rikoslaissa on säädetty erittäin yksinkertaisesti, että henkilö, joka tappaa toisen, tulee tuomita taposta määrääjäksi vähintään kahdeksaksi vuodeksi vankeuteen (RL 21:1). Taposta ei siis voida tuomita elinkautiseen vankeusrangaistukseen, toisinkuin murhasta. Murha on henkirikoksista törkein tekemuoto ja siitä tuomitaan aina elinkautiseen vankeusrangaistukseen. Murhan kvalifiointiperusteina on muun muassa, että teko on tehty suunnitellusti, erityisen raalla tai julmalla tavalla, tai kohteena on virkatoimessa oleva virkamies, esimerkiksi poliisi. (RL 21:2.)

Tappoa lievempi henkirikos on surma. Henkirikoksen voidaan katsoa olevan surma, kun huomioidaan rikokseen liittyvät poikkeukselliset olosuhteet, tekijän vaikuttimet tai muut seikat. Lisäksi teon pitää olla kokonaisuutena arvostellen lieventävien asianhaarojen vallitessa tehty. Surmasta tuomitava rangaistus on vähintään neljä ja enintään kymmenen vuotta vankeutta. (RL 21:3.)

2.2.4 Omaisuusrikokset

Omaisuusrikokset ovat väkivaltarikosten tavoin hyvin laaja käsite. Omaisuusrikoksista säädetään rikoslaissa monessa eri luvussa. Omaisuusrikoksista nuorilla yleisimmät ovat rikostilastojen perusteella varkaus- petos- ja vahingontekorikokset.

Varkausrikoksista säädetään rikoslain 28 luvussa. Varkauteen syyllistyy henkilö, joka anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta. Minimirangaistus varkaudesta on sakkotuomio, mutta siitä voi seurata ankarimmillaan vankeutta vuosi ja kuusi kuukautta. (RL 28:1.) Mikäli anastetun omaisuuden arvo tai muut seikat ovat vähäisiä, on kyseessä silloin näpistys, josta seuraa sakkorangaistus (RL 28:3). Esimerkiksi myymälävarkaudet, jotka ovat nuorilla yleisiä ovat usein näpistyksiä anastetun omaisuuden vähäisen arvon vuoksi.

Törkeällä varkaudella on useita kvalifiointiperusteita, joita ovat muun muassa se, että anastuksen kohteena on arvokas omaisuus, tai rikosentekijä murtautuu asuttuun asuntoon. Kvalifiointiperusteiden lisäksi edellytyksenä on, että rikos on myös kokonaisuutena törkeä. Rangaistusasteikko törkeässä varkaudessa on vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta. (RL 28:2.)

Varkausrikosten lisäksi petosrikokset ovat varsin yleisiä nuorilla. Petoksesta säädetään rikoslain 36 luvussa, jonka mukaan petokseen syyllistyy henkilö, joka hankkii taloudellista hyötyä itselleen tai toiselle henkilölle. Olennaista petoksessa on se, että teossa erehdytetään asianomistajaa. Rangaistusasteikko petoksessa on sakosta kahteen vuoteen vankeutta. (RL 36:1.) Petosrikoksista on varkausrikosten tapaan kolme tekomuotoa, jotka määräytyvät teon vakavuuden mukaan. Petos on lievä, kun tavoiteltu hyöty, aiheutettu vahinko tai muut seikat ovat kokonaisuutena vähäisiä. Lievästä petoksesta on seurauksena näpistyksen tavoin sakkoa. (RL 36:3.) Vastaavasti törkeässä petoksessa tavoitellaan huomattavaa hyötyä tai aiheutetaan huomattavaa vahinkoa asianomistajalle. Törkeän petoksen rangaistusasteikko on sama kuin törkeässä varkaudessa. (RL 36:2.)

Kolmas yleinen omaisuusrikostyyppi on vahingontekorikokset, joista säädetään rikoslain 35 luvussa. Vahingontekoon syyllistyy nimensä mukaisesti, jos vahingoittaa toisen omaisuutta. Myös toisen omaisuuden oikeudeton hävittäminen täyttää vahingonteon tunnusmerkistön. Minimirangaistus vahingonteosta on sakko, mutta siitä voidaan tuomita vuosi vankeutta. (RL 35:1.)

Lievä ja törkeä tekomuoto määräytyvät pääsääntöisesti aiheutetun vahingon perusteella. Törkeässä vahingonteossa aiheutetaan huomattavaa vahinkoa, kun taas lievässä tekomuodossa vahingot ovat vähäisiä. Lievästä vahingonteosta on mahdollisena seurauksena sakkoa, kun taas törkeästä vahingonteosta voi seurata törkeän varkauden ja -petoksen tavoin ankarimmillaan neljä vuotta vankeutta. (RL 35:2, 35:3.)

2.3 Yksityinen turvallisuusala

Yksityinen turvallisuusala on erittäin laaja käsite, sillä siihen kuuluu erilaisia turvallisuuspalveluita, turvallisuusteknologiaa sekä koulutuksia. Tässä tutkimuksessa keskitytään vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimintaan, sillä ne ovat isoin kokonaisuus yksityisellä turvallisuusalalla.

Yksityinen turvallisuusala on kasvanut jatkuvasti 2000-luvulla ja yksityisen turvallisuusalan lupia oli Suomessa vuoden 2023 lopulla voimassa noin 64 000. Näistä luvista vartijoita oli noin 17 000 ja järjestyksenvalvoja yli 35 000. (Sisäministeriö 2023.) Yksityisellä turvallisuusalalla on lukuisia erilaisia työtehtäviä, joista yleisimpiä ovat edellä mainitut järjestyksenvalvojan ja vartijan tehtävät. Näiden tehtävänimikkeiden välillä on kuitenkin eroja, vaikka yleisessä keskustelussa ne usein yhdistetään samaksi. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään tarkemmin yksityiseen turvallisuusalaan liittyvää lainsäädäntöä sekä koulutuksia.

2.3.1 Lainsäädäntö ja toimivaltuudet

Yksityistä turvallisuusalaa säätelee laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (LYTP 1085/2015). Kyseisestä laista löytyy muun muassa vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimivaltuudet, jotka ovat keskeisessä osassa päivittäisiä työtehtäviä. Rikoslaisissa määritellään, että julkista valtaa käyttäviä henkilöitä ovat muun muassa sellaiset, jotka lain tai asetuksen nojalla puuttuvat toisen etuun tai oikeuteen (RL 40:11). Vartijat ja järjestyksenvalvojat ovat siis julkista valtaa käyttäviä henkilöitä, koska heillä on tietyissä tilanteissa lain mukaan oikeus puuttua lyhytaikaisesti esimerkiksi henkilön koskemattomuuteen sekä vapauteen.

Kansalaisten keskuudessa vartijat ja järjestyksenvalvojat mielletään usein yhdeksi ja samaksi ammattiryhmäksi, vaikka nimikkeiden ja niihin liittyvien toimivaltuuksien välillä on todellisuudessa selkeitä eroja. Esimerkiksi vartijalle kuuluvia vartioimistehtäviä ovat omaisuuden vartiointi, henkilön koskemattomuuden suojaaminen sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneen rikoksen paljastaminen. Järjestyksenvalvojalle lain mukaan kuuluvia järjestyksenvalvontatehtäviä sen sijaan ovat järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ja onnettomuuksien estäminen toimialueella. (LYTP 2.1 §.)

Lainsäädännössä määritellään toimivaltuuksien lisäksi varsin tarkasti alueellinen toimivalta, eli missä vartijat ja järjestyksenvalvojat voivat tehtävänsä suorittaa. Vartija työskentelee vartioimisalueella, joka on toimeksiantosopimuksessa yksilöity kiinteistö, rakennus, huone, rakennelma tai muu yleinen tai yksityinen paikka (LYTP 2.1,7 §). Järjestyksenvalvoja työskentelee toimialueella, jonne hänet on asetettu. Järjestyksenvalvoja voidaan asettaa: yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen, yksityistilaisuuteen, leirintäalueelle, matkustajien kuljettamista suorittavalle alukselle, maajoitus- ja ravitsemisliikkeeseen sekä yliopiston ja ammattikorkeakoulun toimipaikkaan (LYTP 26 §).

Mikäli järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muutoin onnistu, voidaan perustelluista syistä hakemuksella saada lupa asettaa poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi järjestyksenvalvoja. Tällaisesta järjestyksenvalvojasta käytetään lyhennettä PRJV. PRJV voidaan asettaa: terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen, Kansaneläkelaitoksen toimipisteeseen, työ- ja elinkeinotoimistoon, kauppakeskukseen, liikenneasemalle, satamaan, lentopaikkaan, joukkoliikenteen kulkuneuvoon tai vastaanotto- ja järjestelykeskukseen. (LYTP 28 §.)

Työtehtävien ja kohteiden lisäksi vartijan ja järjestyksenvalvojan toimivaltuuksissa on eroja. Vartijalla ja järjestyksenvalvojalla on tietyissä tilanteissa oikeus puuttua julkista valtaa käyttäessä henkilön liikkumiseen, vapauteen ja koskemattomuuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vartijalla ja järjestyksenvalvojalla on oikeus tietyin edellytyksin estää henkilön pääsy alueelle, poistaa tämä alueelta, ottaa rikoksesta epäilty kiinni ja tarvittaessa käyttää voimakeinoja toimenpiteen suorittamiseksi.

Vartijalla on oikeus estää pääsy ja poistaa henkilö vartioimisalueelta, mikäli kohdehenkilön voidaan uhkausten tai muun käyttäytymisen perusteella todennäköisesti epäillä syyllistyvän vartioimisalueella omaisuuteen tai toimeksiantajan palveluksessa olevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapautteen kohdistuvaan rikokseen. Lisäksi oikeus pääsytön estoon ja poistoon on tilanteissa, jossa on ilmeistä, että henkilöllä ei ole oikeutta oleskella alueella toimeksiantajan asettamien ehtojen perusteella. (LYTP 15 §.)

Järjestyksenvalvojalla on oikeus estää henkilön pääsy toimialueelle, mikäli tämän päihtymyksen, käyttäytymisen, aikaisemman käyttäytymisen tai varustautumisen perusteella on syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta. Oikeus estää pääsyä alueelle on myös tilanteissa, joissa henkilö ei täytä pääsytön edellytykseksi asetettua ikärajavaatimusta tai muita ehtoja, tai jos on syytä epäillä henkilön pitävän hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito on kielletty. PRJV-tehtävissä työskentelevällä järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole oikeutta estää pääsyä toimialueelle. (LYTP 41 §.) Järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa toimialueelta sellainen henkilö, joka häiritsee päihtyneenä järjestystä tai muita henkilöitä, vaarantaa turvallisuutta, uhkaavasti esiintyen, meluamalla, väkivaltaisuudella taikka muulla käyttäytymisellään häiritsee järjestystä tai oleskelee alueen yleisöltä suljetussa osassa ilmeisen oikeudettomasti (LYTP 42 §).

Pääsytön eston ja paikalta poistamisen lisäksi isona osana vartijoiden ja järjestyksenvalvojen työtehtäviä on oikeus kiinniottoon. Vartijan ja järjestyksenvalvojan kiinniotto-oikeus on käytännössä identtinen pakkokeinolain (806/2011) 2 luvun 2 §:n mukaisen jokaista koskevan yleisen kiinniotto-oikeuden kanssa. Vartijalla ja järjestyksenvalvojalla on siis oikeus ottaa kiinni verekseltään tai pakenevasta tavattu rikoksesta epäilty, jos teosta voi seurata vankeutta. Oikeus kiinniottoon on myös, mikäli rikos on joku seuraavista: lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Lisäksi vartija ja järjestyksenvalvoja voi ottaa kiinni henkilön, joka on viranomaisen etsintäkuulutuksen perusteella pidätettävä tai vangittava. (LYTP 16 §, 45 §.) Järjestyksenvalvojalla on vartijasta eroten oikeus ottaa myös kiinni henkilö, joka aiheuttaa muille henkilöille tai omaisuudelle vakavaa vaaraa ja tämän paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide, eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa (LYTP 42 §).

Kiinnioton yhteydessä vartijalla ja järjestyksenvalvojalla on oikeus suorittaa kiinniotetulle turvallisuustarkastus, jossa kiinniotettu ja hänen mukanaan olevat tavarat saadaan tarkistaa sen varmistamiseksi, että kiinniotetulla ei ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voisi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Järjestyksenvalvojalla on myös oikeus tehdä turvallisuustarkastus toimialueelleen pyrkivälle tai siellä olevalle henkilölle sen varmistamiseksi, että hänellä ei ole mukanaan kiellettyjä esineitä. (LYTP 16 §, 46 §.) Tällaisia toimialueelle pyrkiville tehtäviä turvallisuustarkastuksia on usein festivaalialueilla ja muissa yleisötilaisuuksissa, kuten jalkapallo-otteluissa.

Vartijoiden ja järjestyksenvalvojen voimankäyttö on aiheuttanut keskustelua etenkin viimeaikaisten julkisuudessa esillä olleiden rikosepäilyjen vuoksi. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista määrittää hyvin selkeästi, missä tilanteissa vartijalla ja järjestyksenvalvojalla on oikeus käyttää voimakeinoja. Perusteet voimakeinojen käyttöön on vartijoilla ja järjestyksenvalvojilla identtiset. Vartijalla ja järjestyksenvalvojalla on oikeus käyttää tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun huomioon otetaan henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet, jos henkilö koettaa vastarintaa tekemällä välttää: pääsyn estämisen, paikalta poistamisen, kiinniottamisen, turvallisuustarkastuksen suorittamisen taikka pakenee kiinniottamista (LYTP 17 §, 48 §).

2.3.2 Koulutus

Yksityisen turvallisuusalan koulutus on hyvin monimuotoista. Koulutuksen pituus vaihtelee merkittävästi riippuen siitä, minkä tasoista koulutus on. Koulutusten minimipituudet perustuvat sisäministeriön asetukseen vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutuksesta (878/2016). Turvallisuusalalla on olemassa erilaisia tutkintoon johtavia koulutuksia, mutta on myös mahdollista käydä niin sanottuna korttikoulutuksena vartijan tai järjestyksenvalvojan koulutus, jonka hyväksytyn suorittamisen jälkeen voi hakea poliisilta vartija- tai järjestyksenvalvojakorttia. Paikalliset poliisilaitokset myöntävät hakijalle kortin, mikäli tämä täyttää laissa määritellyt edellytykset, jonka jälkeen kortin haltija voi työskennellä vartijan tai järjestyksenvalvojan työtehtävissä (LYTP 10 §, 35 §).

Väliaikaisen vartijan koulutus kestää 40 tuntia, mutta väliaikaisella vartijalla ei ole kaikkia vartijan toimivaltuuksia, esimerkiksi oikeutta kantaa voimankäyttövälineitä. Saadakseen kaikki vartijan toimivaltuudet tulee käydä väliaikaisen vartijan koulutus sekä vartijan peruskoulutus, jotka ovat kestoltaan yhteensä 120 tuntia. Järjestyksenvalvojan peruskoulutus on kestoltaan 40 tuntia. Poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetetulta järjestyksenvalvojalta vaaditaan sekä järjestyksenvalvojan koulutus, että vartijan koulutus. (Sisäministeriö 2023, 19.)

Tutkintoon johtavista ammatillisista koulutuksista yleisiä ovat turvallisuusalan perustutkinto (180 osaamispistettä) sekä turvallisuusalan ammattitutkinto (150 osaamispistettä). Perus- tai ammattitutkinnon suorittaneiden määrä on ollut vuosina 2010-2021 keskimäärin noin 800 henkilöä vuodessa. (Sisäministeriö 2023, 20.) Ammattiin johtavat tutkinnot ovat huomattavasti pidempikestoisempia, kuin korttikoulutukset ja niissä käydään laajemmin ammattiin liittyviä asioita läpi.

Turvallisuusalan ammatillisiin tutkintoihin kuuluu myös turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto (180 osaamispistettä), jonka suorittaminen on kelpoisuusvaatimuksena turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevalle vastaavalle hoitajalle. Vastaava hoitaja vastaa lain mukaan siitä, että elinkeinoluvan haltijan toimintaa hoidetaan lain säädösten mukaisesti. (Sisäministeriö 2023, 21.)

Ammatillisten tutkintojen lisäksi turvallisuusalalla on ammattikorkeakoulutasoinen tradenomin tutkinto (210 opintopistettä), joka keskittyy turvallisuuden ja riskienhallintaan. Lisäksi ylemmän ammattikorkeakoulutason tradenomin tutkinto (90 opintopistettä), joka keskittyy turvallisuusjohtamiseen. Näiden ammattikorkeakoulutason tutkintojen jälkeen valmistuneet päätyvät yleisesti työskentelemään erilaisiin asiantuntija-, suunnittelu, kehittämis-, tai koulutustehtäviin turvallisuusalalla. (Opintopolku, Luettu 18.02.2024.)

Yksityisen turvallisuusalan koulutusten pituutta ja sisältöä on kritisoitu suuresti laajaa mediahuomiota saaneiden rikosepäilyjen jälkeen. Tämän seurauksena sisäministeriö asetti tammikuussa 2023 työryhmän, jonka tavoitteena oli arvioida yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa sekä laatia ehdotukset niiden kehittämiseksi. Työryhmän raportissa esitetään muun muassa, että nykyistä 40 tunnin pituisista järjestyksenvalvojan peruskoulutusta tulisi pidentää, sillä ihmisten perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuus on selvityksen mukaan yleisempää järjestyksenvalvojilla kuin vartijoilla. (Sisäministeriö 2023, 1, 35.)

Työryhmän raportissa otetaan myös kantaa turvallisuusalan ammatillisiin tutkintoihin valittavien henkilöiden soveltuvuuden testaamiseen. Työryhmän mielestä ammatillisiin tutkintoihin tulisi valita opiskelijat jatkossa pääsy- tai soveltuvuuskokeiden kautta, jolloin voitaisiin jättää selkeästi alalle soveltumaton hakija valitsematta koulutukseen (Sisäministeriö 2023, 42). Ammatillisten tutkintojen pääsy- tai soveltuvuuskokeet eivät kuitenkaan sulkisi pois sitä mahdollisuutta, että soveltumaton henkilö päätyisi työskentelemään alalle niin sanottujen korttikoulutusten kautta.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on osa kaikkien ammattikorkeakoulujen opintoja. Tämä säädetään valtioneuvoston asetuksessa ammattikorkeakouluista (1129/2014). Opinnäytetyön vaatimukset vaihtelevat kuitenkin ammattikorkeakoulujen välillä, sillä niissä noudatetaan koulun omaa ohjeistusta. Yleisesti ottaen opinnäytetyö voi olla tutkimuksellinen, toiminnallinen tai portfoliomuotoinen koulun oman ohjeistuksen mukaisesti.

Päädyn itse tutkimukselliseen opinnäytetyöhön, koska koin, että se on minulle mielekkäin toteuttaa ja kiinnostus tämän opinnäytetyön aiheen tutkimiseen helpotti päätöksen tekemistä. Tutkimusmenetelmän valinta sen sijaan ei ollut itsestäänselvyys. Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä käytettävät tutkimusmenetelmät voi jakaa karkeasti kahteen: kvalitatiiviseen eli laadulliseen- ja kvantitatiiviseen eli määrälliseen menetelmään (Hakala 2022, luku Opinnäytetyön aineisto).

Molempia menetelmiä käytetään usein empiiristä tutkimusta tehdessä. Empiirinen tutkimus tarkoittaa kokemusperäistä, havainnointiin tai mittaamiseen perustuvaa tutkimusta (Nieminen & Lähteenmäki 2021). Tässä tutkimuksessa halusin selvittää yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden henkilökohtaisia kokemuksia eli tehdä empiiristä tutkimusta aiheesta siltä osin.

Aineiston keräämiseen suhteen menetelmissä on useita vaihtoehtoja. Laadullisessa menetelmässä tietoa kerätään monesti erilaisilla haastatteluilla ja keskusteluilla, kun taas määrällisessä menetelmässä käytetään usein erilaisia kyselyitä tiedonkeruumenetelmänä. Yhtenä oleellisena erona on se, että määrällisessä menetelmässä on numeerisesti suuri ja edustava otos, kun taas laadullisessa menetelmässä on suppeampi ja harkinnanvaraisesti koottu näyte. (Heikkilä 2014, 15-17.)

3.1.1 Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus

Laadullisessa menetelmässä voidaan toteuttaa esimerkiksi haastattelututkimus. Yksittäisten henkilöiden haastatteluissa muodostuu helposti kuitenkin ongelmaksi se, että haastateltavan tunteet saattavat näkyä vastauksissa, jolloin vastaukset voivat antaa hyvin subjektiivisen kuvan tutkittavasta aiheesta. Sen vuoksi valitsin määrällisen tutkimusmenetelmän. Tarpeeksi laajalla otannalla pystyy luomaan paremmin yleiskuvan tutkittavasta aiheesta, kuin yksittäisten henkilöiden haastatteluilla.

Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa saadaan usein kartoitettua olemassa olevaa tilannetta, mutta ei pystytä selvittämään syvemmin taustalla olevia syitä. (Heikkilä 2014, 15.) Sen vuoksi koen, että kvantitatiivinen menetelmä sopii myös paremmin tähän tutkimukseen, koska tarkoituksena ei ole selvittää syitä nuorisorikollisuuden taustalla, vaan mahdollisia muutoksia nuorten tekemissä rikoksissa ja niiden vaikutuksia.

Kyselylomake sopii menetelmänä aineiston keräämiseen tutkimuksessa, jossa halutaan selvittää tutkittavien mielipiteitä, arvoja, asenteita ja kokemuksia (Tähtinen ym. 2020, 25). Kyselylomake on myös yleisin tapa kerätä aineistoa määrällisessä tutkimuksessa. Kyselylomake on usein vakioitu, mikä tarkoittaa sitä, että kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään sama asia täysin samalla tavalla. Tyypillisin ongelma kyselylomakkeen käytössä on se, että vastausprosentti jää liian alhaiseksi. Tällöin tutkija voi joutua tekemään uusintakyselyitä saadakseen tarpeeksi vastauksia. (Vilka 2021, luku tutkimusaineiston keräämisen tavat.)

3.1.2 Rikostilastot tutkimuksessa

Kvantitatiivista tutkimusta tehdessä tietoa voidaan kerätä kyselyiden lisäksi erilaisista tilastoista, rekistereistä ja tietokannoista (Heikkilä 2014, 16). Tässä tutkimuksessa tietoa nuorisorikollisuuden muutoksista on kerätty esimerkiksi Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastoista. Tilastot ovat

yhteenvetoja yksittäisistä tapauksista, jotka esitetään erilaisten taulukoiden tai kuvioiden muodossa (Valli 2015, luku Taustaa tilastolliseen tutkimukseen).

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastojen tiedot tulevat sisäministeriön poliisiasian tietojärjestelmästä. Näissä rikostilastoissa on viranomaisten tietoon tulleet rikokset, joten niiden sisältö on siltä osin luotettavaa tietoa. Rikostilastoissa piilee kuitenkin pari ongelmaa, jotka tulee ottaa huomioon tutkimuksessa. Ensimmäisenä ongelmana on se, että epäiltyjen määrät eivät täysin vastaa henkilömääriä, sillä sama tekijä voi olla epäiltynä useammasta eri rikoksesta ja siten esiintyä tilastoissa useamman kerran (Haapakangas & Kaakinen 2023). Toinen ongelma on piilorikollisuus, joka ei näy tilastoissa. *Piilorikollisuutta* on kaikki sellainen rikollisuus, joka ei tule viranomaisen tietoon syystä tai toisesta. Tilastoissa näkyvä rikollisuus taas on *ilmirikollisuutta* ja yhdessä ne muodostavat *kokonaisrikollisuuden*. (Kivivuori 2006, 17.)

3.2 Aineiston käsittely

Aineiston osalta tässä tutkimuksessa on käytetty aineistotriangulaatiota. Aineistotriangulaatio tarkoittaa, että käytetään useampia eri aineistoja tutkimuksessa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Aineistona tässä tutkimuksessa on käytetty Tilastokeskuksen rikostilastoja sekä kyselytutkimuksella saatuja vastauksia. Tilastokeskuksen verkkosivuilta löytyy kaikille avoin PxWeb-tietokantapalvelu, jossa pystyy luomaan kuvioita ja taulukoita itse valitsemien muuttujien pohjalta. Loin tätä tutkimusta varten kyseisessä palvelussa erilaisia taulukoita nuorten yleisimmistä rikoksista, joissa muuttujina on rikoksesta epäiltyjen ikä. Näiden taulukoiden sisällön avulla pyrin luomaan käsitystä, miten rikokset ovat määrällisesti muuttuneet tietyllä ajanjaksolla.

Kyselyn osalta aineiston käsittely oli erittäin helppoa, sillä Webropol-ohjelmalla pystyy luomaan valmiita raportteja kyselyn vastauksista. Raportti voidaan siirtää Microsoft PowerPoint-ohjelmaan, jossa kuvioiden ulkoasua pystyy muokkaamaan monipuolisesti. Kyselyn vastausajan päätyttyä siirsin vastaukset PowerPointiin ja muokkasin kuvioiden ulkoasua siten, että lukijan on helpompi hahmottaa vastausten sisältöjä.

3.3 Kyselyn toteuttaminen

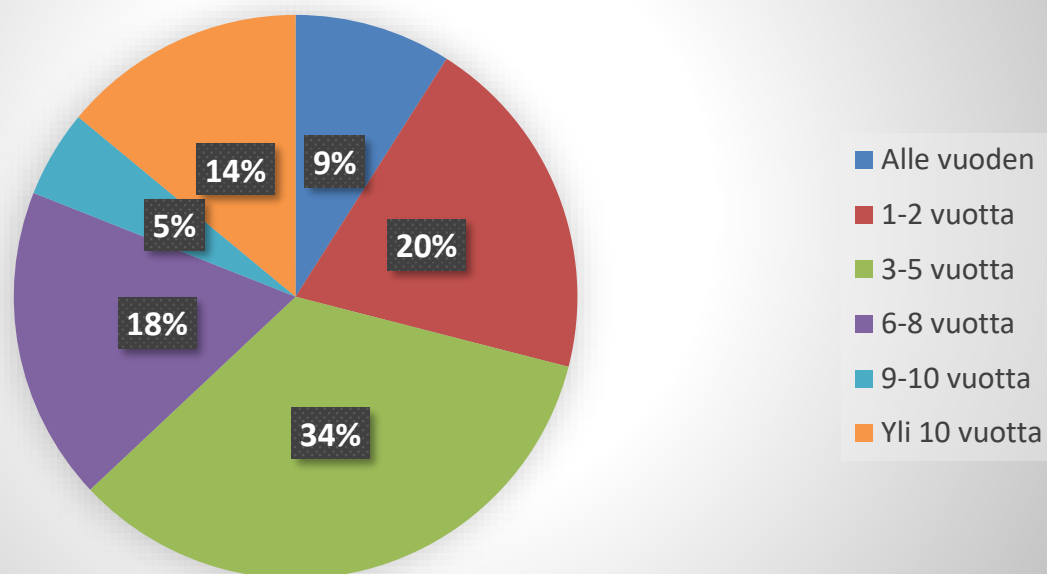
Valmiin kyselylomakkeen toimitin sähköisesti kahden eri yrityksen työntekijöille heidän esihenkilöiden kautta. Kyselyn kohderyhmänä oli: metro- ja raitiovaunuliikenteessä työskentelevät järjestyksenvalvojat, kauppakeskuksissa työskentelevät järjestyksenvalvojat, kaupoissa työskentelevät vartijat sekä jalkaisin toimivat hälytysvartijat. Kaikki kyselyyn vastanneet henkilöt työskentelevät pääkaupunkiseudulla. Vastausaikaa kyselyyn oli kuukausi ajalla 9.2.2024-10.3.2024.

Kohderyhmäksi valitsin edellä mainitut, sillä nuoret käyttävät paljon julkista liikennettä liikkumiseen sekä viettävät paljon vapaa-aikaansa suurissa kauppakeskuksissa. Nuorten tekemät rikokset tapahtuvat myös oman kokemukseni mukaan varsin usein yleisillä paikoilla, kuten kauppakeskuksissa, metroasemilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Näistä syistä kyselyyn vastanneilla on oletettavasti muodostunut hyvä käsitys nuorten rikollisuudesta ja yleisestä käyttäytymisestä, etenkin heidän henkilökohtaisten kokemusten sekä töiden kautta.

Kyselyn avasi Webropolin seurantalaston mukaan 305 henkilöä ja siihen vastasi lopulta 124 henkilöä. Kyselyn vastausprosentti oli siis 40,6 % suhteessa kyselyn avanneisiin henkilöihin. Olen siihen varsin tyytyväinen, sillä tyypillisestikin kyselyissä vastausprosentti on alle 50 % ja se voi pahimmillaan pudota jopa kymmeneen prosenttiin (Vehkalahti 2019, 44). Yli sadan ihmisen vastauksen perusteella pystyy muodostamaan jo jonkinlaisen kuvan yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden kokemuksista aiheeseen liittyen. Toki vastaajien määrä suhteutettuna koko yksityisen turvallisuusalan henkilömäärään (vartijoita ja järjestyksenvälvojiä 52 000) voidaan todeta, että otanta on varsin suppea. Kysely oli kuitenkin kohdennettu tietyllä maantieteellisellä alueella toimiville ja tietyille kohderyhmälle, joten tuloksista voitaneen päätellä jotain trendejä.

Kyselyyn vastanneiden työkokemus yksityiseltä turvallisuusalalta oli varsin vaihteleva. Osalla vastaajista työkokemusta oli kertynyt alle vuoden, mutta kyselyyn vastasi myös henkilöitä, joilla työkokemusta oli useamman vuoden ajalta. Kuviossa 1 näkyy vielä eriteltyinä, miten vastaajien työkokemus jakautui kyselyn perusteella.

Kuinka kauan olet työskennellyt yksityisellä turvallisuusalalla?

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden työkokemus yksityiseltä turvallisuusalalta.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

4.1 Nuorisorikollisuuden muutos rikostilastoissa 2015-2022

Kuten on jo useaan otteeseen todettu, niin nuorten tekemistä rikoksista uutisointi on herättänyt laaja-alaisesti keskustelua yhteiskunnassa. Pohdintaa on käyty muun muassa siitä, että pitäisikö rikosoikeudellisen vastuun ikäraja laskea nykyisestä, sillä nuorten tekemät vakavat rikokset tuntuvat lisääntyneen. Esimerkiksi alle 15-vuotiaiden tekemät ryöstörikokset lisääntyivät vuonna 2022 jopa 136 prosenttia edellisvuoteen verrattuna (Haapakangas & Kaakinen 2023).

Tilastoista on havaittavissa, että 2010-luvulla nuorten osuus rikoksesta epäillyistä on ollut enimmäkseen laskussa. Vuonna 2011 nuorten osuus kaikista epäillyistä oli vajaa 22 prosenttia. (Haapakangas 2020.) Alle 21-vuotiaiden osuus epäillyistä on Tilastokeskuksen rikostilastojen mukaan vaihdellut vuosina 2015-2022 17,8 prosentin ja 20,7 prosentin välillä. Vuodesta 2011 lähtien nuorten osuus oli laskussa aina vuoteen 2019 asti (Haapakangas 2020). Kuten alla olevasta taulukosta 1 voidaan kuitenkin huomata, niin vuodesta 2019 eteenpäin nuorten osuus epäillyistä on jälleen kasvanut.

Taulukko 1. Prosentuaalinen osuus epäillyistä ikäryhmittäin. Syylliseksi epäilyllä tarkoitetaan tässä ja muissa tutkimuksen taulukoissa rikoksesta epäiltyjä. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1 RIKOSLAKIRIKOKSET								
KOKO MAA								
Syylliseksi epäillyt yhteensä (lkm.)	320 682	311 120	297 842	297 642	300 371	339 731	334 427	307 826
Alle 15-vuotiaiden vuotiaiden osuus epäillyistä (%)	2,3	2,4	2,8	2,5	2,8	2,8	3,1	3,9
15-18-vuotiaiden osuus epäillyistä (%)	5,0	4,8	4,8	4,7	4,9	5,3	5,8	6,6
18-20-vuotiaiden osuus epäillyistä (%)	10,9	10,6	12,2	10,8	10,4	10,4	10,1	10,2

Eniten muutosta on tilastojen mukaan tapahtunut alle 18-vuotiaiden ikäryhmissä. Näillä muutos on ollut samansuuntaista vuodesta 2019 lähtien, kun taas täysi-ikäisten nuorten osuus on vastaavasti enimmäkseen vähentynyt. Huomionarvoista on myös se, että taulukon viimeisen kahden vuoden aikana on havaittavissa, että epäiltyjen kokonaismäärä on vähentynyt, mutta nuorten osuus on samanaikaisesti kasvanut. Taulukossa 2 on esitetty rikoksesta epäiltyjen nuorien lukumäärät ikäryhmittäin. Taulukosta on havaittavissa, että alle 18-vuotiaiden epäiltyjen määrät ovat kasvaneet huomattavasti tarkastelujakson aikana.

Taulukko 2. Rikoksesta epäiltyjen nuorten määrä. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syylliseksi epäillyt alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syylliseksi epäillyt 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syylliseksi epäillyt 18-20-vuotiaat (lkm.)
KOKO MAA	1 RIKOSLAKIRIKOKSET	2015	7 293	16 141	34 975
		2016	7 584	14 943	33 048
		2017	8 329	14 402	36 239
		2018	7 559	13 977	32 010
		2019	8 447	14 772	31 307
		2020	9 440	17 844	35 386
		2021	10 513	19 495	33 919
		2022	11 967	20 333	31 423

Alle 21-vuotiaiden epäiltyjen määrä on lisääntynyt vuoden 2019 jälkeen, vaikka luvut olivat jo laskussa vuodesta 2015 eteenpäin. Syitä tämän muutoksen taustalla voi olla monia. Paljon spekulatiota on aiheuttanut muun muassa koronapandemian ja siihen liittyneiden rajoitusten vaikutukset nuorten rikollisuuteen. Näiden eri syiden syvempi tarkastelu vaatisi kuitenkin jo oman tutkimuksensa aiheen laajuuden vuoksi. Todettakoon kuitenkin lyhyesti, että esimerkiksi alaikäisten väkivaltarikollisuus oli jo ennen koronatilannetta kasvussa ja koronarajoitusten aikaan poliisin hälytystehtävät tilastojen mukaan itse asiassa vähenivät (Danielsson 2022, 7). Tämän lisäksi pitää muistaa, että vuonna 2011 nuorten osuus epäillyistä oli isompi, kuin kertaakaan vuosien 2015-2022 aikana, eli nuorisoriikollisuuden määrät ovat muuttuneet vuosien saatossa ennenkin (Haapakangas 2020).

Kuten aikaisemmin totesin, niin yleisimmät rikokset nuorilla ovat omaisuusrikoksia sekä liikenne-rikoksia. Myös nuorten tekemät väkivalta- ja ryöstörikokset sekä niiden havaittu kasvu on aiheuttanut keskustelua. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään tarkemmin nuorten liikenne-, ryöstö-, väkivalta- ja omaisuusrikoksia ja niissä tapahtuneita muutoksia Tilastokeskuksen rikostilastoista saatujen tietojen perusteella.

4.1.1 Muutos liikenne-rikoksissa

Nuorten osalta liikenne-rikosten tilastoinnissa näkyy selkeästi ajokorttien saamiseksi vaadittavat iät. Ensimmäisen ajokortin voi ajokorttilain (386/2011) 5 § mukaan Suomessa saada aikaisintaan 15-vuotiaana. Alle 15-vuotias ei siis voi ajaa tieliikenteessä moottorikäyttöisellä kulkuneuvolla ilman, että syyllistyisi kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta.

Henkilöauton kuljettamiseen vaadittavan ajokortin voi saada poikkeusluvalla jo 17-vuotiaana, mutta tavallisesti ikäraja ajokortin saamiselle on ajokorttilain 5 § mukaan 18 vuotta. Taulukosta 3 on havaittavissa, että liikenne-rikokset ovat selkeästi yleisempiä ajokortti-ikäisillä nuorilla, mikä on toki myös oletettavaa.

Taulukko 3. Liikennerikoksista epäiltyjen nuorten määrä. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)
KOKO MAA	15 Liikennerikokset	2015	125 562	461	5 323	13 523
		2016	116 715	439	5 088	13 003
		2017	105 028	373	5 115	12 177
		2018	110 742	397	4 973	13 446
		2019	105 078	400	5 081	13 271
		2020	127 726	517	7 582	16 053
		2021	130 714	556	9 209	15 912
		2022	115 127	530	8 893	13 602

Tilastojen perusteella epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet suhteellisen tasaisesti vuosien aikana. Poikkeuksena on havaittavissa, että koronapandemian aikoihin vuosina 2020 ja 2021 tilastoista on havaittavissa epäiltyjen määrässä selkeää kasvua, mutta määrät ovat lähteneet taas laskuun sen jälkeen. 15-17-vuotiaiden kohdalla vuodesta 2019 eteenpäin on havaittavissa suurin kasvupiikki. Yhtenä mahdollisuutena on se, että vuodesta 2018 lähtien B-luokan (henkilöauto) ajokortin on saanut ikäpoikkeusluvalla 17-vuotiaana aikaisempaa helpommin ja sen myötä ajokortin haltijoiden määrät ovat kasvaneet tuossa ikäryhmässä. Tätä on vaikea varmuudella kuitenkaan arvioida pelkästään näiden tilastojen perusteella.

Yleisesti liikennerikoksista epäiltyjen nuorten osalta muutos on pientä verrattuna useisiin muihin rikosnimikkeisiin. Tilastoista ei myöskään ole havaittavissa mitään selvää trendiä muutosten osalta koronavuosien ja ikäpoikkeuslupien lisäksi. Vuoden 2022 tilastojen perusteella nuorten epäiltyjen määrä liikennerikoksissa on jälleen vähentynyt. Epäiltyjen määrät kaikissa ikäryhmissä ovat kuitenkin lisääntyneet vuonna 2022, kun verrataan tarkastelujakson alkuun.

4.1.2 Muutos ryöstörikoksissa

Ryöstörikokset ovat siinä mielessä erikoisia, että ne voidaan samanaikaisesti tulkita sekä omaisuus- että väkivaltarikoksiksi. Ryöstössä pääsääntöisesti anastetaan omaisuutta väkivaltaa käyttä-

mällä tai sillä uhkaamalla. Ryöstörikoksille on kuitenkin rikoslaissa kokonaan oma lukunsa ja nuorten ryöstörikosten merkittävän kasvun myötä on selkeämpää tarkastella muutoksia omana alaluokkana.

Nuorten tekemät ryöstörikokset ovat saaneet paljon huomiota mediassa ja niiden räjähdysmäinen kasvu on aiheuttanut ainakin nettikeskustelujen perusteella huolta kansalaisissa. Ryöstörikokset ovat olleet viime vuosina yleisiä juuri nuorilla, esimerkiksi vuonna 2023 yli puolet kaikista ryöstöepäilyistä koski alle 21-vuotiaita. Alaikäisten osuus kaikista epäilyistä oli 38 prosenttia. (Heiskanen 2024, 5.) Tilastoista on havaittavissa, että prosentuaalinen muutos on ollut ylivoimaisesti suurinta alle 15-vuotiailla, jotka eivät ole vielä rikosoikeudellisessa vastuussa. 15-17-vuotiaiden kohdalla kasvu on ollut myös verrattain melko suurta, kun taas 18-20-vuotiaiden kohdalla kasvu on ollut maltillisempaa, kuten taulukosta 4 on havaittavissa.

Taulukko 4. Muutos ryöstörikoksista epäiltyjen määrässä edelliseen vuoteen verrattuna. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat, muutos edelliseen vuoteen (%)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat, muutos edelliseen vuoteen (%)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat, muutos edelliseen vuoteen (%)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat, muutos edelliseen vuoteen (%)
KOKO MAA	1109 Ryöstörikokset 31:1-2 yhteensä	2015	-47,1	-21,9	11,9	7,0
		2016	66,7	10,3	-12,8	-9,5
		2017	28,0	0,9	2,8	7,4
		2018	2,1	-21,7	15,3	-0,4
		2019	-7,1	66,1	-21,5	7,0
		2020	106,6	18,7	26,6	14,5
		2021	-39,4	-20,1	9,2	-3,1
		2022	136,0	57,7	13,0	-3,9

Ryöstörikosten osalta on havaittavissa selkeä piikki vuoden 2020 kohdalla, jolloin koronapandemia alkoi. Pelkästään pandemia-aika ei kuitenkaan selitä nuorten ryöstörikosten kasvua, sillä epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet jo aikaisemmin ja vielä korona-ajan jälkeenkin nuorilla (Heiskanen 2024, 6). Tilastojen perusteella ei myöskään pysty havaitsemaan mitään yleistä trendiä nuorten ryöstörikosten osalta, sillä määrät ovat vaihdelleet tarkastelujakson aikana jokaisessa ikäryhmässä hieman eri tavoin.

Vaikka ryöstörikokset ovat selkeästi lisääntyneet nuorilla vuodesta 2015, on kyseessä kuitenkin vielä suhteellisen pieni määrä epäiltyjä. Taulukon 1 mukaan kaikista rikoslakirikoksista epäiltyjä nuoria oli Suomessa vuonna 2022 melkein 64 tuhatta, kun ryöstörikoksista epäiltyjä oli samana

vuonna 1 126, kuten taulukosta 5 havaitaan. Alle 15-vuotiaiden kohdalla kasvu on kuitenkin ollut erittäin voimakasta. Vuonna 2015 alle 15-vuotiaiden epäiltyjen lukumäärä oli taulukon 5 mukaan 45, kun seitsemän vuotta myöhemmin epäiltyjen määrä oli jo 269. Myös 15-17-vuotiaiden epäiltyjen määrä on yli kaksinkertaistunut tarkastelujakson aikana.

Taulukko 5. Ryöstörikoksista epäiltyjen määrät. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
KOKO MAA	1109 Ryöstörikokset 31:1-2 yhteensä	2015	1 560	45	203	329	982
		2016	1 475	75	224	287	889
		2017	1 572	96	226	295	955
		2018	1 566	98	177	340	951
		2019	1 670	91	294	267	1 018
		2020	2 041	188	349	338	1 166
		2021	1 892	114	279	369	1 130
		2022	2 212	269	440	417	1 086

Nuorten ryöstörikollisuuden osalta muutos on ollut samankaltainen, kuin yleisesti nuorisrikollisuudessa. Vuodesta 2019 eteenpäin nuorten ryöstörikollisuus on rikostilastojen perusteella lisääntynyt ja epäiltyjen määrän kasvu on ollut voimakkainta alaikäisillä, etenkin alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä. Kaikkien nuorten tekemien ryöstörikosten osalta prosentuaalinen kasvu on ollut suurinta ryöstön yrityksissä (Heiskanen 2024, 20).

4.1.3 Muutos väkivaltarikoksissa

Nuorten väkivaltarikollisuuden lisääntyminen on ollut ryöstörikollisuuden ohella laajasti esillä eri uutismedioissa, usein samoissa yhteyksissä. Väkivaltarikollisuus on kuitenkin hyvin laaja käsite, sillä esimerkiksi juuri ryöstöt voidaan tulkita väkivaltarikollisuudeksi. Tämän alaluvun tilastoissa tarkastellaan muutoksia ainoastaan pahoinpitely- ja henkirikosten osalta.

Pahoinpitelyrikokset ovat selkeästi henkirikoksia yleisempiä, joten tarkastellaan niitä ensin. Aiemmin tässä tutkimuksessa on todettu, että nuorten rikoksesta epäiltyjen määrät ovat olleet pääsääntöisesti laskussa 2010-luvulla, mutta vuodesta 2019 lähtien luvut ovat lähteneet jälleen nousuun. Pahoinpitelyrikosten osalta on taulukosta 6 havaittavissa alle 18-vuotiailla samansuuntainen muutos. Ryöstörikosten tavoin pahoinpitelyrikosten osalta kasvu on ollut kaikista suurinta alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä.

Taulukko 6. Muutos pahoinpitelyrikoksista epäiltyjen määrässä edelliseen vuoteen verrattuna. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat, muutos edelliseen vuoteen (%)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat, muutos edelliseen vuoteen (%)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat, muutos edelliseen vuoteen (%)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat, muutos edelliseen vuoteen (%)
KOKO MAA	1204 Pahoinpitelyrikokset 21:5-7,34a:1§1/6 yhteensä	2015	8,6	-7,5	-7,6	-5,1
		2016	14,6	-9,9	-9,3	-4,0
		2017	11,5	5,3	-7,0	-5,3
		2018	8,7	-5,8	-4,0	-1,9
		2019	17,7	3,1	-10,3	-0,6
		2020	13,7	10,2	3,9	3,6
		2021	23,4	8,2	-2,6	-1,5
		2022	23,2	7,5	9,6	-2,9

Alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä pahoinpitelyrikokset ovat tilastojen mukaan lisääntyneet tarkastelujakson aikana vuosittain. 15-17-vuotiailla pahoinpitelyrikokset ovat lisääntyneet vuodesta 2019 lähtien. Tilastoista on havaittavissa myös mielenkiintoinen asia sillä, yli 18-vuotiailla pahoinpitelyrikokset ovat pääsääntöisesti vähentyneet vuosien 2015-2022 aikana, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Vuodesta 2019 alkaen pahoinpitelyrikosten osalta on havaittavissa pientä kasvua. Kokonaisuutena tarkastellen pahoinpitelyrikokset ovat kuitenkin vähentyneet Suomessa vuosien 2015-2022 aikana. Ryöstörikoksissa viime vuosina yli puolet epäilyistä koski alle 21-vuotiaita. Pahoinpitelyrikoksista epäiltyjen osalta kuitenkin selkeä enemmistö on yli 21-vuotiaita. Taulukosta 7 on vielä paremmin havaittavissa, miten suurta alle 15-vuotiaiden kohdalla kasvu on ollut, sillä epäiltyjen määrä on tarkastelujaksolla melkein kolminkertaistunut.

Taulukko 7. Pahoinpitelyrikoksista epäiltyjen määrät. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
1204 Pahoinpitelyrikokset 21:5-7,34a:1§1/6 yhteensä	KOKO MAA	2015	25 874	946	1 473	2 667	20 711
		2016	24 783	1 084	1 327	2 418	19 876
		2017	23 723	1 209	1 397	2 248	18 814
		2018	23 276	1 314	1 316	2 159	18 449
		2019	23 226	1 547	1 357	1 937	18 337
		2020	24 297	1 759	1 495	2 012	18 996
		2021	24 480	2 171	1 617	1 959	18 703
		2022	24 739	2 674	1 738	2 148	18 161

Väkivaltarikoksissa törkeän pahoinpitelyn ja tapon yrityksen rajanvetoa voi olla välillä hyvin hankala tehdä. Esimerkiksi toisen henkilön puukottaminen voi tapauskohtaisesti olla joko törkeä pahoinpitely tai tapon yritys. Tarkastellaan sen vuoksi vielä erikseen muutoksia törkeissä pahoinpitelyissä nuorten osalta.

Törkeä pahoinpitely on vielä nimikkeenä nuorilla melko harvinainen, mutta määrät ovat senkin osalta kasvussa. Selkeä enemmistö epäilyistä on kuitenkin yli 21-vuotiaita, kuten kaikissa pahoinpitelyrikoksissa. Taulukosta 8 on havaittavissa, että 15-20-vuotiaiden ikäryhmissä epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet tasaisesti vuodesta 2019 lähtien. Alle 15-vuotiailla suunta on ollut vaihtelevaa tarkastelujakson aikana. Vuonna 2020 alle 15-vuotiaiden kohdalla törkeistä pahoinpitelyistä epäiltyjen määrät lisääntyivät kuitenkin prosentuaalisesti eniten, jopa yli 190 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Kokonaisuutena törkeistä pahoinpitelyistä epäiltyjen määrät eivät ole tarkastelujakson aikana lisääntyneet merkittävästi. Suurimmillaan törkeästä pahoinpitelystä epäiltyjen määrä oli tilastojen mukaan vuonna 2020. Kaikissa ikäryhmissä epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet jonkin verran vuoteen 2022 mennessä, kun verrataan tarkastelujakson alkuun. Absoluuttiselta määrältä kasvu on ollut törkeiden pahoinpitelyiden osalta suurinta 15-17-vuotiailla. Tarkastelujaksolle on mahtunut myös yksittäisiä isompia muutoksia, kuten esimerkiksi alle 15-vuotiaiden kohdalla, epäiltyjen määrä jopa kahdeksankertaistui vuosien 2018 ja 2020 välillä. Yleisesti törkeästä pahoinpitelystä epäiltyjen määrien muutos on ollut kuitenkin suhteellisen maltillista.

Taulukko 8. Törkeästä pahoinpitelystä epäiltyjen määrät. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
12042 Törkeä pahoinpitely 21:6,34a:1§1/6	KOKO MAA	2015	1 622	8	81	185	1 348
		2016	1 607	7	80	177	1 343
		2017	1 632	10	61	182	1 379
		2018	1 547	4	76	179	1 287
		2019	1 528	11	74	162	1 281
		2020	1 879	32	77	204	1 566
		2021	1 705	19	105	213	1 368
		2022	1 731	22	120	219	1 370

Pahoinpitelyrikosten jälkeen siirrytään vakavampiin väkivaltarikoksiin, eli henkirikoksiin ja niiden yrityksiin. Henkirikoksista on olemassa kolme eri tekemuotoa: tappo, murha ja surma. Vaikka nuorten pahoinpitely- ja ryöstörikokset ovat lisääntyneet, niin henkirikosten osalta nuorilla ei ole havaittavissa samanlaista muutosta. Henkirikokset ovat rikostilastojen valossa selvästi täysi-ikäisten osalta yleisempiä ja alaikäisten osalta on kyseessä aivan yksittäisiä tapauksia, kuten taulukosta 9 nähdään.

Taulukko 9. Henkirikoksista epäiltyjen määrä. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
1201 Henkirikokset 21:1-3,34a:1 yhteensä	KOKO MAA	2015	90	0	5	7	78
		2016	82	0	0	12	70
		2017	65	0	1	3	61
		2018	63	0	1	4	58
		2019	96	0	0	3	93
		2020	96	1	3	7	85
		2021	170	1	4	3	162
		2022	77	0	1	6	70

Toteutuneiden henkirikosten osalta vuosi 2021 oli tilastojen mukaan merkittävä. On kuitenkin syytä huomioida, että vaikka henkirikokset ovat tuona vuona lisääntyneet kokonaisuutena huomattavan paljon, on muutos koskenut käytännössä pelkästään yli 21-vuotiaita. Nuorten tekemien henkirikosten osalta epäiltyjen määrät ovat pysyneet vähäisinä. Henkirikosten yritysten osalta sen sijaan epäiltyjen määrät ovat huomattavasti suurempia. Kaiken kaikkiaan yrityksistä epäiltyjen määrät ovat tarkastelujakson aikana lisääntyneet ja myös nuorten osalta on havaittavissa taulukosta 10 epäiltyjen määrissä kasvua.

Taulukko 10. Henkirikosten yrityksestä epäiltyjen määrät. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
12012 Tapon, murhan tai surman yritys yhteensä 21:1-3,34a:1	KOKO MAA	2015	291	1	5	33	252
		2016	323	4	7	29	283
		2017	403	1	11	21	370
		2018	346	0	10	42	294
		2019	329	1	9	40	279
		2020	447	5	27	39	376
		2021	404	3	27	53	321
		2022	419	2	16	47	354

Alle 15-vuotiaiden kohdalla luvut ovat pysyneet pieninä, kun taas 15-20-vuotiailla määrät ovat lisääntyneet suhteessa todella paljon. Vuonna 2021 alle 21-vuotiaiden epäiltyjen absoluuttinen määrä oli suurimmillaan ja tuolloin alle 21-vuotiaiden epäiltyjen osuus kaikista epäillyistä oli peräti 20,5 prosenttia. Tilastoista on havaittavissa merkittävä kasvu vuodesta 2019 eteenpäin, etenkin 15-17-vuotiaiden kohdalla. Vuoden 2022 tilastojen perusteella nuorten osalta epäiltyjen määrät ovat kääntyneet jälleen laskuun, mutta vuosien 2015-2021 välillä tapahtui merkittävä muutos.

Pahoinpitelyrikoksista epäiltyjen nuorten määrät ovat siis lisääntyneet tarkastelujakson aikana ja suurinta kasvu on ollut alle 15-vuotiailla. Toteutuneiden henkirikosten osalta alle 21-vuotiaiden epäiltyjen määrät ovat pysyneet kaikissa ikäryhmissä pieninä, mutta henkirikosten yrityksistä epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet huomattavan paljon tarkastelujakson aikana.

4.1.4 Muutos omaisuusrikoksissa

Omaisuusrikokset ovat yleisin rikostyyppi Suomessa ja niihin luokitellaan useat eri rikosnimikkeet. Olennaista niissä kaikissa on, että rikos kohdistuu johonkin omaisuuteen tai taloudelliseen hyötyyn. Alle 21-vuotiailla yleisimmät omaisuusrikokset ovat varkaus-, petos- ja vahingontekorikoksia (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto). Omaisuusrikoksiin lukeutuu kuitenkin näiden lisäksi useita muita rikosnimikkeitä, jotka eivät ole niin yleisiä. Sen vuoksi tarkastellaan ensin kaikkien omaisuusrikosten muutoksia nuorilla ja sen jälkeen vielä edellä mainittujen yleisimpien omaisuusrikosten osalta.

Kokonaisuutena omaisuusrikosten osalta epäiltyjen määrät ovat vuosina 2015-2022 vaihdelleet molempiin suuntiin. Alle 21-vuotiaiden osuus epäillyistä on noiden vuosien aikana vaihdellut noin 22 ja 18 prosentin välillä. Taulukosta 11 on havaittavissa, että omaisuusrikoksista epäiltyjen alle 21-vuotiaiden määrät pääsääntöisesti vähenivät tarkastelujaksolla aina vuoteen 2021 asti. Vuoden 2022 tilastojen mukaan nuorten osuus omaisuusrikoksista epäillyistä on kuitenkin jälleen lisääntynyt.

Taulukko 11. Omaisuusrikoksista epäiltyjen määrät. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
11 Omaisuusrikokset	KOKO MAA	2015	107 302	4 945	6 457	12 312	83 361
		2016	104 619	4 954	5 690	10 531	83 267
		2017	97 512	5 353	4 923	9 773	77 331
		2018	94 678	4 539	4 509	9 092	76 406
		2019	99 885	4 998	4 968	9 037	80 781
		2020	106 498	5 446	5 073	9 221	86 645
		2021	104 608	5 455	4 858	9 005	85 219
		2022	99 584	6 263	5 402	8 653	79 190

Omaisuusrikosten osalta on havaittavissa muiden rikostyyppien tavoin selkeä muutos, sillä alle 15-vuotiaiden kohdalla epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet tarkastelujakson aikana. Muissa ikäryhmissä epäiltyjen määrät ovat vaihdelleet hieman eri tavoin, mutta kokonaisuutena määrät ovat vähentyneet kaikilla paitsi alle 15-vuotiailla.

Omaisuusrikoksista ylivoimaisesti yleisimpiä ovat eri muotoiset varkausrikokset. Noin puolet kaikista omaisuusrikoksista on varkausrikoksia. Nuorten osuus on tarkastelujakson aikana vaihdellut

tasaisesti 21,7 prosentin ja 19,3 prosentin välillä. Tilastojen perusteella on hankala havaita mitään selkeää trendiä epäiltyjen määrien muutoksissa, sillä määrät ovat vaihdelleet melko maltillisesti kaikissa ikäryhmissä. Alle 15-vuotiaat ovat kuitenkin myös varkausrikosten osalta ainut ikäryhmä, jonka kohdalla epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet tarkastelujakson alusta loppuun verrattaessa, kuten taulukosta 12 ilmenee.

Taulukko 12. Varkausrikoksista epäiltyjen määrät. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
1101 Varkausrikokset 28:1-3 yhteensä	KOKO MAA	2015	55 489	3 384	3 422	5 198	43 400
		2016	53 079	3 440	3 232	4 430	41 926
		2017	49 162	3 610	2 640	4 441	38 435
		2018	47 164	2 954	2 377	3 966	37 831
		2019	49 587	3 369	2 477	4 293	39 415
		2020	56 038	3 635	2 741	4 549	45 069
		2021	50 261	3 386	2 388	3 943	40 524
		2022	49 411	3 987	2 665	3 739	39 009

Varkausrikosten jälkeen omaisuusrikoksista toiseksi yleisimpiä ovat petosrikokset. Petosrikokset ovat selkeästi yleisempiä yli 18-vuotiailla. Taulukosta 13 on havaittavissa, että lievät ja perusmuotoiset tekemuodot ovat lisääntyneet tarkastelujakson aikana. Puhtaasti rikostilastojen perusteella on vaikea sanoa, mistä epäiltyjen määrien kasvut johtuvat. Yhtenä mahdollisena tekijänä on se, että internetin ja sosiaalisen median käyttö on yleistynyt. Tämän takia on mahdollista, että juuri nettissä tehtävät petokset ovat lisääntyneet. Varmuudella tätä ei kuitenkaan pelkkien rikostilastojen perusteella pysyt toteamaan.

Taulukko 13. Petoksesta ja lievästä petoksesta epäiltyjen määrät. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
1116 Petos, lievä petos 36:1,3	KOKO MAA	2015	20 352	155	544	3 749	15 878
		2016	21 413	113	517	3 056	17 701
		2017	18 359	145	345	2 218	15 622
		2018	18 586	137	506	2 223	15 688
		2019	21 677	95	504	2 334	18 733
		2020	20 968	129	423	1 940	18 464
		2021	24 984	183	534	2 295	21 955
		2022	23 845	246	713	2 685	20 184

Epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet kaikissa muissa ikäryhmissä vuodesta 2015 vuoteen 2022 verrattaessa, paitsi 18-20-vuotiaiden kohdalla. Tosin myös tuossa ikäryhmässä epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet vuoden 2020 jälkeen vuosittain. Törkeissä petoksissa nuorten osuus on pysynyt pienenä, tosin niissäkin epäiltyjen määrät ovat jonkin verran lisääntyneet. Vuonna 2015 törkeästä petoksesta epäiltyjä alle 21-vuotiaita oli 97, kun taas vuonna 2022 epäiltyjen määrä oli 185. Prosentuaalisesti kasvu on ollut suurinta törkeistä petoksista epäiltyjen 15-17-vuotiaiden kohdalla, kun taas absoluuttisilta määriltä 18-20-vuotiailla. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto.)

Varkaus- ja petosrikosten jälkeen kolmanneksi yleisin omaisuusrikostyyppi on vahingontekorikokset. Niiden osalta rikoksista epäiltyjen määrät ovat vaihdelleet tasaisesti tarkastelujakson aikana. Kokonaisuutena vahingontekorikokset ovat vähentyneet Suomessa vuosien 2015-2022 aikana. Ainoa ikäryhmä, jossa epäiltyjä on ollut viimeisenä vuonna enemmän kuin vuonna 2015, on jälleen kerran alle 15-vuotiaat, kuten taulukosta 14 huomataan. Nuorten osuus vahingontekorikoksista epäillyistä on vuosien 2015-2022 välillä lisääntynyt noin 2 prosenttia.

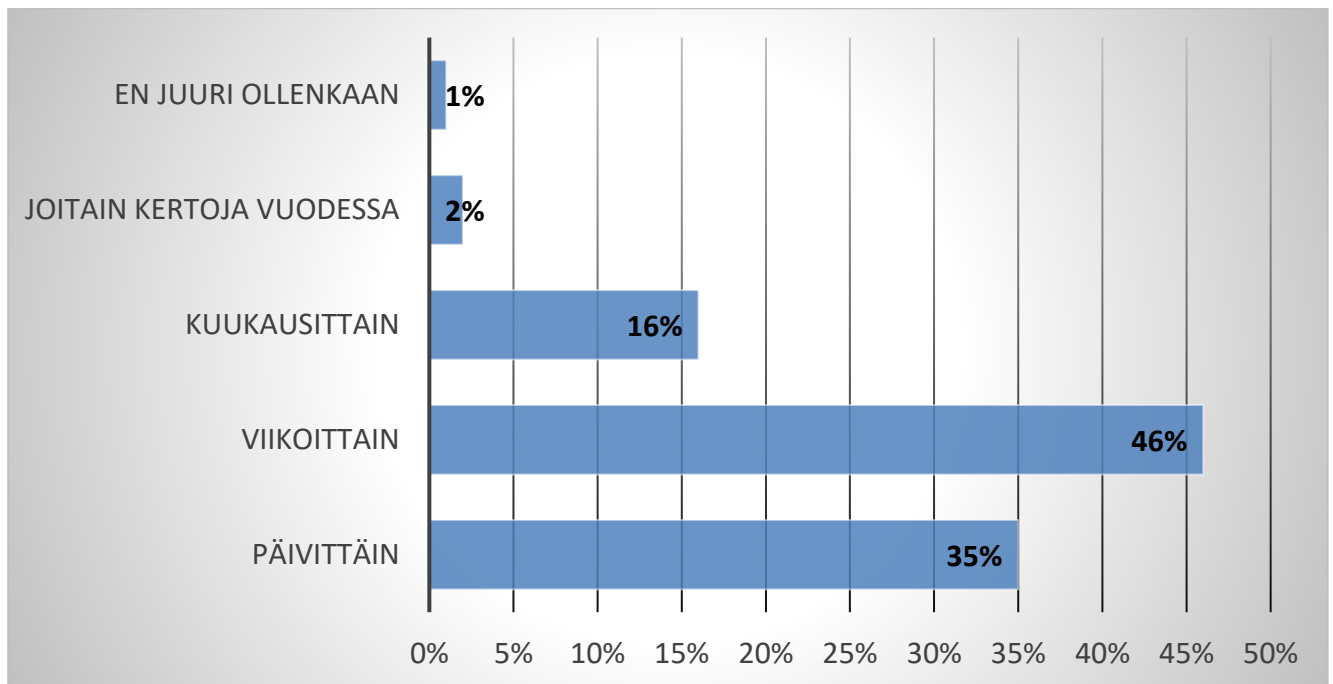
Taulukko 14. Vahingontekorikoksista epäiltyjen määrät. (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto)

			Syyliseksi epäilty yhteensä (lkm.)	Syyliseksi epäilty alle 15-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 15-17-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty 18-20-vuotiaat (lkm.)	Syyliseksi epäilty yli 21-vuotiaat (lkm.)
1111 Vahingontekorikokset 35:1-3 yhteensä	KOKO MAA	2015	10 521	1 128	1 361	1 450	6 534
		2016	9 526	1 108	978	1 388	5 992
		2017	9 383	1 256	1 063	1 460	5 565
		2018	9 125	1 118	934	1 297	5 739
		2019	8 784	1 216	973	1 073	5 496
		2020	9 669	1 233	1 029	1 236	6 145
		2021	9 768	1 531	1 133	1 184	5 899
		2022	8 875	1 511	1 074	902	5 364

Alle 21-vuotiaiden epäiltyjen osuus kaikista omaisuusrikoksista on siis laskenut vuosien 2015 ja 2022 aikana noin 2 prosenttia. Alle 15-vuotiaiden osuus kaikista omaisuusrikoksista epäilyistä on kuitenkin vastaavasti lisääntynyt 1,7 prosenttia. 15-20-vuotiaiden osuus epäiltyjen määrästä on vähentynyt kaikkien omaisuusrikosten kohdalla yhteensä noin 3,4 prosenttia. Nuorten osuus epäilyistä varkaus- ja petosrikoksista on laskenut vuosien 2015-2022 aikana. Sen sijaan vahingontekorikoksista epäiltyjen nuorten osuus on hieman lisääntynyt.

4.2 Kyselyn tulokset

Olenaisena osana tätä tutkimusta on rikostilastojen lisäksi yksityisen turvallisuusalan työntekijöillä toteutettu kyselytutkimus. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa sellaisten henkilöiden kokemuksia nuorisrikollisuuden muutoksista, jotka kohtaavat työtehtävissään nuoria. Kyselyn kohderyhmä osoittautui sen osalta oikein sopivaksi, sillä kuten kuviosta 2 havaitaan, 81 prosenttia kyselyyn vastanneista kertoi kohtaavansa nuoria työtehtävissä vähintään viikoittain. Seuraavissa alaluvuissa käydään läpi tarkemmin kyselyn tuloksia. Kyselyssä esitetyt kysymykset löytyvät liitteestä 1.

Kuvio 2. Kuinka usein kyselyyn vastanneet ovat tekemisissä nuorten kanssa työtehtävissään.

4.2.1 Nuorisorikollisuuden muutokset

Kyselyssä ei kysytty vastaajien kokemuksia liikennerikosten muutosten suhteen, sillä järjestyksenvalvojat sekä vartijat ovat melko harvoin tekemisissä liikennerikosten kanssa työtehtävissään. Vastaajia pyydettiin vastaamaan kyselyssä esitettyihin väittämiin omien kokemusten perusteella siten, että he vertaavat aikaa vuodesta 2015 nykyhetkeen. Mikäli vastaaja oli aloittanut työskentelyn yksityisellä turvallisuusalalla vuoden 2015 jälkeen, pyydettiin häntä vertaamaan kokemuksia aloitusajankohdan ja kyselyn tekohetken välillä. Kuviosta 3 näkyy vastaajien kokemukset rikostyyppien muutoksista.

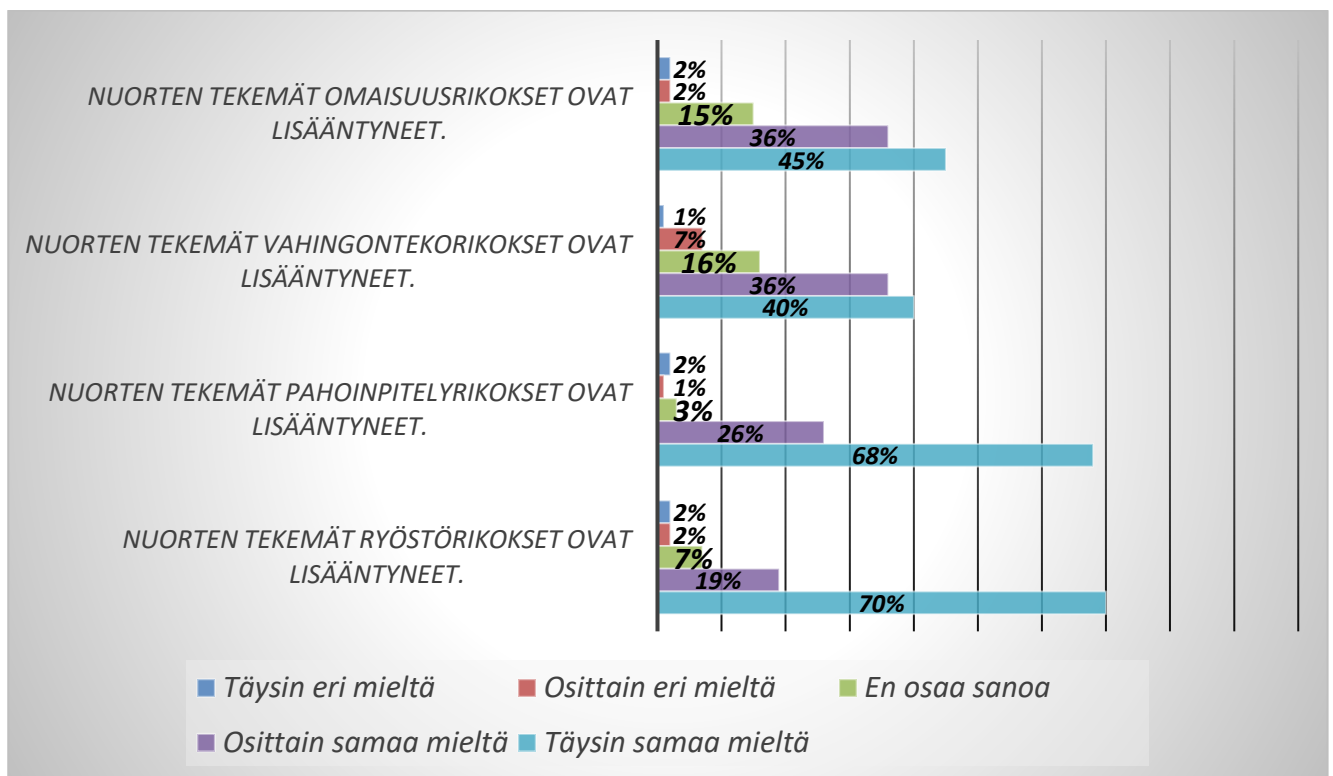
Kyselyssä esitettiin vastaajille väite, että nuorten tekemät omaisuusrikokset ovat lisääntyneet. Selvä enemmistö (81 prosenttia) oli väitteen kanssa joko osittain tai täysin samaa mieltä. 15 prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa ja loput neljä prosenttia vastaajista oli joko osittain tai täysin eri mieltä. Sille, että 15 prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa väitteeseen voi olla monia syitä. Yksi mahdollinen syy voi olla se, että kyseiset vastaajat eivät ole kohdanneet työtehtävissään nuorten tekemiä omaisuusrikoksia, eikä sen vuoksi osaa ottaa kantaa niiden muutoksiin. Noin viisi vastaajaa oli sitä mieltä, että nuorten omaisuusrikokset ovat vähentyneet, mutta selkeästi suurin osa koki, että nuorten tekemät omaisuusrikokset ovat lisääntyneet.

Omaisuusrikosten lisäksi kysyttiin erikseen vastaajien kantaa nuorten vahingontekorikoksiin. Syynä tälle on se, että esimerkiksi metro- ja raitiovaunuliikenteessä vahingonteot ovat ainakin oman kokemukseni mukaan melko yleisiä. Vahingontekojen osalta myös enemmistö (76 prosenttia) koki, että

ne ovat lisääntyneet. 16 prosenttia ei osannut ottaa kantaa tähän väitteeseen ja kahdeksan prosenttia vastaajista koki, että nuorten tekemät vahingonteot ovat vähentyneet aiemmasta.

Pahoinpitely- ja ryöstörikosten muutosten osalta kyselyyn vastanneiden yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden kanta on hyvin selkeä. Jopa 94 prosenttia vastaajista koki, että nuorten tekemät pahoinpitelyrikokset ovat lisääntyneet. Näistä 68 prosenttia oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, eli he oletettavasti kokevat määrien lisääntyneen selvästi.

Nuorten tekemien ryöstörikosten osalta 89 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että määrät ovat lisääntyneet. Tämän väitteen osalta jopa 70 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä. Voidaan myös todeta, että vastaajat kohtaavat työtehtävissään todennäköisesti yleisellä tasolla enemmän pahoinpitely- ja ryöstörikoksia, sillä pahoinpitelyjen osalta ainoastaan kolme prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa väitteeseen. Ryöstörikosten osalta taas seitsemän prosenttia vastasi, että ei osaa sanoa mitään väitteeseen.

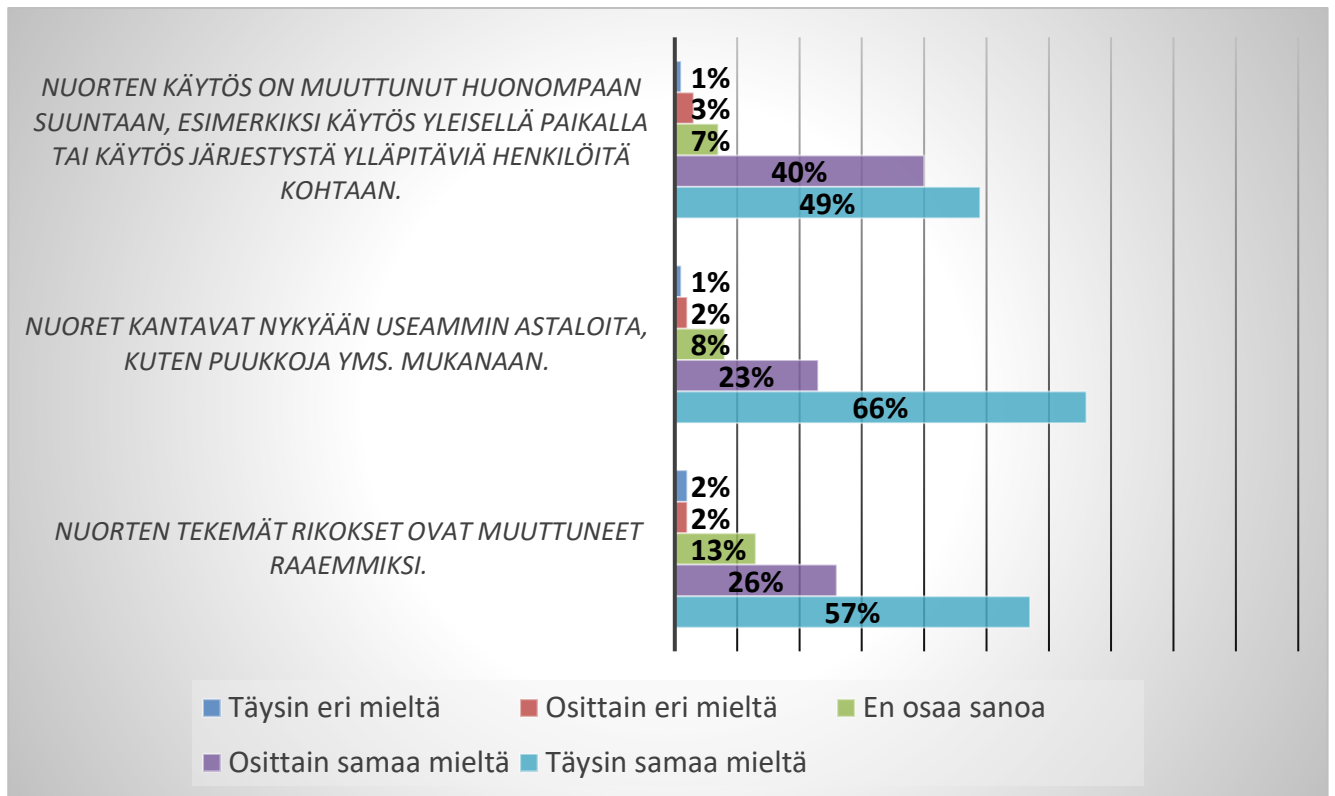
Kuvio 3. Kyselyyn vastanneiden kokemukset nuorten tekemien rikosten lisääntymisestä.

Kyselyssä pyrittiin selvittämään yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden kantaa nuorten huonon käyttäytymisen suhteen. Kuvioista 4 huomataan, että selkeä enemmistö vastaajista kokee, että nuorten käytös on muuttunut huonompaan suuntaan. Tällä tarkoitetaan huonoa käytöstä yleisillä paikoilla tai esimerkiksi juuri järjestystä ylläpitäviä henkilöitä kohtaan.

Nuorten huonon käyttäytymisen lisäksi vastauksista nousee esiin keskeinen havainto, sillä 89 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että nuoret kantavat nykyään astaloita, kuten teräseita mukana

aikaisempaa enemmän. Tämä on vakava asia, sillä puukkojen mukana kantaminen madaltaa myös kynnystä niiden käyttämiseen rikosten yhteydessä. Esimerkiksi vuonna 2023 nuorten ryöstörikkosissa yli 36 prosentissa oli jollain tapaa teräase mukana, usein pelotteena (Heiskanen 2024, 13).

Nuorten tekemien rikosten lisääntymisen lisäksi kuviosta 4 huomataan, että vastaajista 83 prosenttia kokee nuorten tekemien rikosten muuttuneen aikaisempaa raaemmiksi. 13 prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa asiaan ja neljä prosenttia oli eri mieltä asian suhteen.

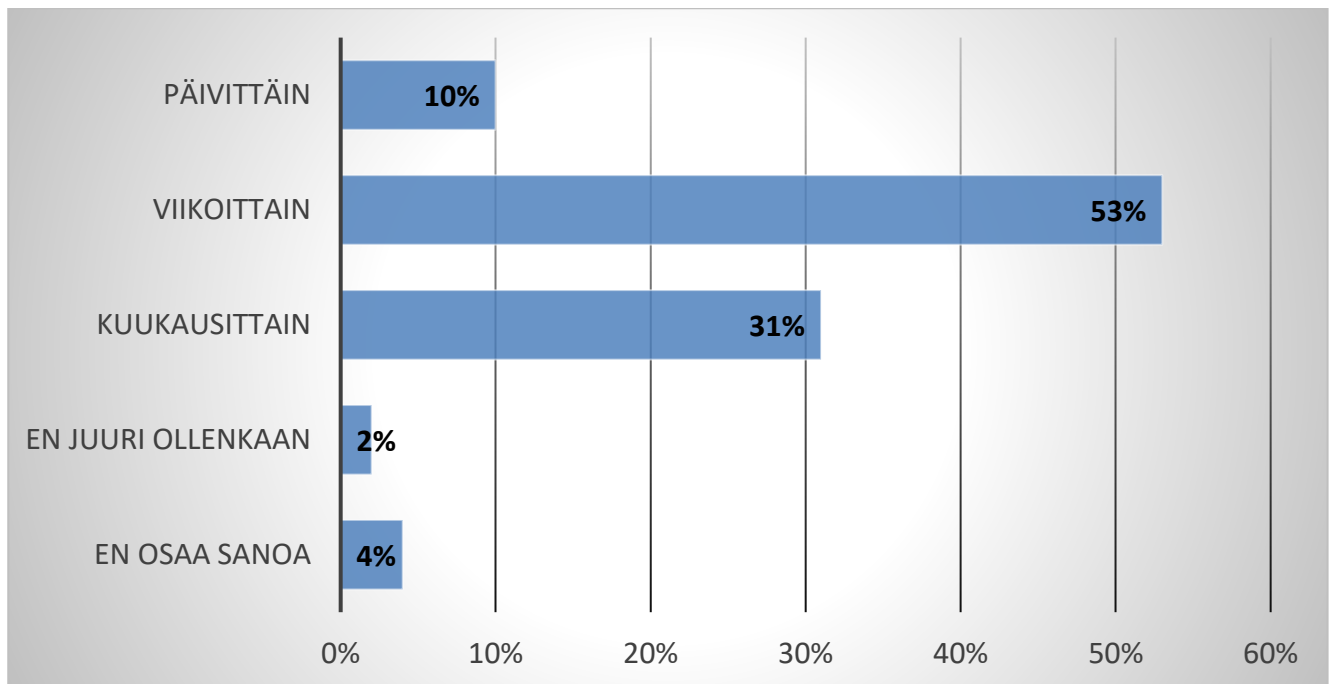

Kuvio 4. Vastaajien mielipiteet esitettyihin väitteisiin perustuen heidän omiin kokemuksiinsa.

4.2.2 Nuorisoriikollisuudesta uutisoinnin vaikutukset

Yhtenä tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksenä oli, että onko nuorten tekemistä rikoksista uutisointi vaikuttanut yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden suhtautumiseen nuoria kohtaan? Nuorisoriikollisuuden muutosten ja käyttäytymisen suhteen kyselyyn vastanneilla oli hyvin selkeät mielipiteet ja enemmistö oli asioista samaa mieltä. Nuorisoriikollisuudesta uutisoinnin vaikutukset kuitenkin jakoivat vastaajia todella paljon, kuten kuviosta 6 huomataan.

Kuviosta 5 näkyy, että kyselyyn vastanneet yksityisen turvallisuusalan työntekijät seuraavat kohtuullisesti nuorten tekemistä rikoksista uutisointia, sillä 63 prosenttia vastaajista kertoi lukevansa vähintään viikoittain uutisia nuorten tekemiin rikoksiin liittyen. Kuukausittain uutisia aiheesta lukee 31 prosenttia vastaajista. Loput kuusi prosenttia ei lue uutisia juuri ollenkaan tai ei osannut sanoa.

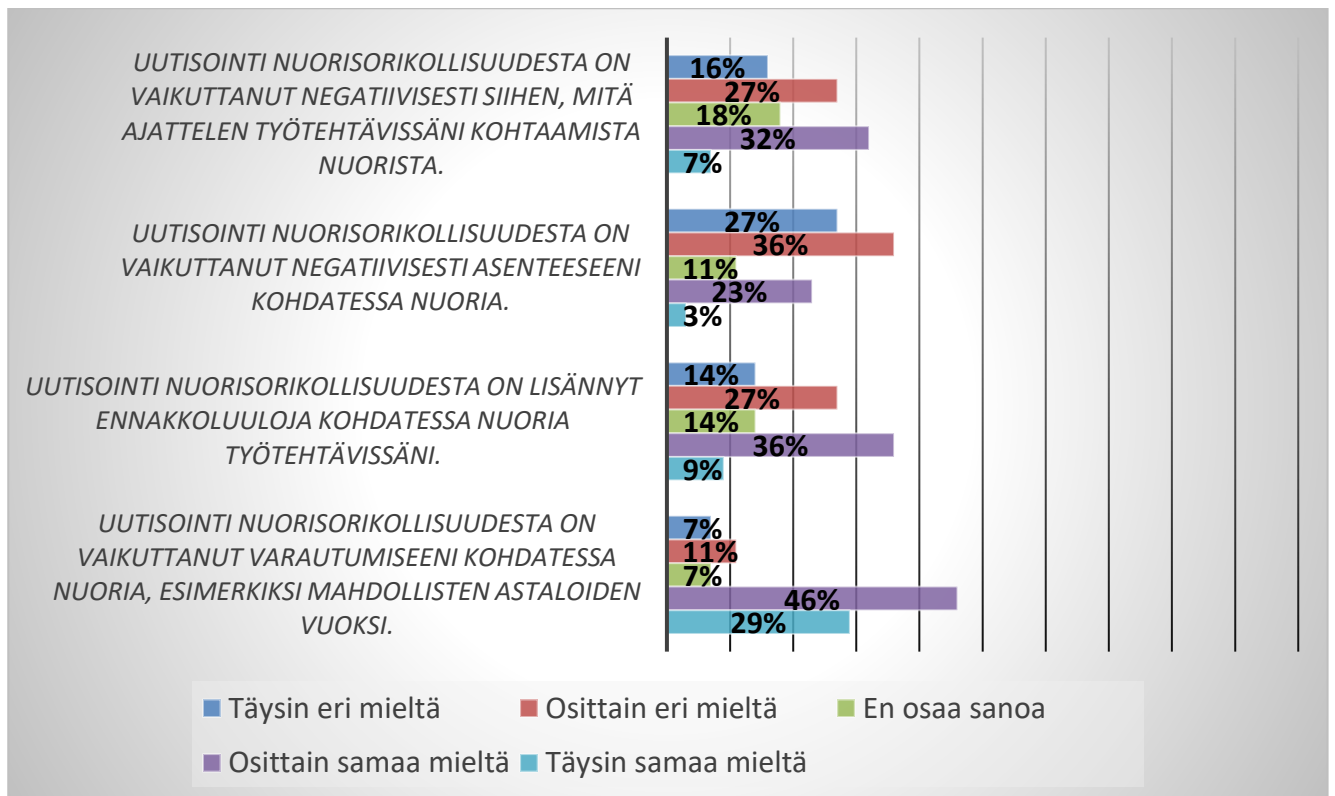
Kuvio 5. Kuinka usein vastaajat lukevat nuorten tekemistä rikoksista uutisista.

Vastaajille esitettiin väite, että nuorisrikollisuudesta uutisointi on vaikuttanut negatiivisesti siihen, mitä he ajattelevat työtehtävissään kohtaamista nuorista. Vastaajista 39 prosenttia oli samaa mieltä väittämän kanssa ja 43 prosenttia koki olevansa jollain tasolla eri mieltä väitteen kanssa. 18 prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa väitteeseen.

Seuraavana väitteenä vastaajille esitettiin, että nuorisrikollisuudesta uutisointi on vaikuttanut negatiivisesti vastaajan omaan asenteeseen kohdatessa nuoria työtehtävissä. Eri mieltä väitteen kanssa oli 63 prosenttia vastaajista, kun taas samaa mieltä oli 26 prosenttia vastaajista. Reilusti yli puolet vastaajista siis kokee, että uutisointi nuorten tekemistä rikoksista ei ole vaikuttanut heidän omaan asenteeseensa ainakaan negatiivisella tavalla.

Kolmannen uutisointiin liittyvän väitteen kanssa jakauma oli melko tasainen. 45 prosenttia vastaajista koki, että uutisointi nuorten tekemistä rikoksista on lisännyt ennakkoluuloja kohdatessa nuoria työtehtävissä. 41 prosenttia vastaajista oli sen sijaan tämän väitteen kanssa eri mieltä ja koki, että uutisointi ei ole lisännyt heidän ennakkoluulojansa nuoria kohtaan.

Viimeinen nuorisrikollisuudesta uutisointiin liittyvä väite oli ainut, josta yli puolet vastaajista oli samaa mieltä. Väitteen mukaan nuorisrikollisuudesta uutisointi on vaikuttanut vastaajien varautumiseen kohdatessa nuoria esimerkiksi mahdollisten puukkojen vuoksi. 75 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä tämän väitteen kanssa. 18 prosenttia vastaajista oli sen sijaan eri mieltä.

Kuvio 6. Vastaajien kokemukset nuorisorikollisuudesta uutisoinnin vaikutuksista.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia nuorisorikollisuuden muutoksia rikostilastojen avulla ja näiden mahdollisten muutosten vaikutuksia yksityiseen turvallisuusalaan. Nuorilla tässä tutkimuksessa tarkoitettiin rikosoikeudellisesti nuoria rikosentekijöitä sekä alle 15-vuotiaita rikollisesta teosta epäiltyjä eli toisin sanoen muutoksia tarkasteltiin alle 21-vuotiaiden epäiltyjen osalta. Muutoksia tarkasteltiin rikoksista epäiltyjen määrien perusteella vuosien 2015 ja 2022 väliseltä ajalta.

5.1 Nuorisorikollisuuden muutokset rikostilastoissa

Yhtenä tutkimuskysymyksenä oli, että miten nuorisorikollisuus on muuttunut tilastojen perusteella vuosien 2015-2022 aikana? Tilastoista huomataan, että rikoksesta epäiltyjen nuorten määrät olivat laskussa vuoteen 2019 asti, jonka jälkeen määrät ovat lisääntyneet. 18-20-vuotiaiden epäiltyjen määrät ovat laskeneet tarkastelujakson aikana, mutta alaikäisten osuus on kasvanut niin merkittävästi, että kokonaisuutena nuorten epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet vuodesta 2019 eteenpäin.

Jos tarkastellaan kehitystä nuorten epäiltyjen määrissä siten, että verrataan vuoden 2022 lukua vuoden 2015 lukuun, on kaikkien rikosten osalta alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrät lisääntyneet

noin 64 prosenttia. 15-17-vuotiailla vastaavasti epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet noin 26 prosenttia. Täysi-ikäisillä nuorilla muutos on ollut toisen suuntainen ja epäiltyjen määrät ovat vähentyneet noin 10 prosenttia tarkastelujakson alusta loppuun verrattaessa.

Liikennerikosten osalta samalla tavalla vertailtuna alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet noin 15 prosenttia. 15-17-vuotiaiden epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet jopa 67 prosenttia. Syynä tälle voi mahdollisesti olla ikäpoikkeuslupien lisääntyminen, mutta sitä on vaikea varmuudella todeta. Liikennerikosten osalta 18-20-vuotiailla muutos on ollut maltillisinta, sillä epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet vain noin puoli prosenttia.

Nuorten tekemien ryöstörikosten lisääntyminen on havaittu yhteiskunnassa, mikä ei sinänsä yllätä, sillä ryöstörikoksista epäiltyjen nuorten määrät ovat lisääntyneet huomattavan paljon. Alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrä vuonna 2022, vuoteen 2015 verrattuna oli lisääntynyt lähes 500 prosenttia. Vaikka epäiltyjen absoluuttiset määrät ovat vielä suhteellisen pienet, niin tuo prosentuaalinen kasvu on todella merkittävä. 15-17-vuotiaiden epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet noin 117 prosenttia tarkastelujakson aikana. Myös 18-20-vuotiaiden ryöstörikoksista epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet noin 27 prosenttia.

Ryöstörikosten lisäksi on havaittu, että nuorten väkivaltarikollisuus on niin ikään lisääntynyt. Pahoinpitelyrikosten osalta alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet vuosittain tarkastelujakson aikana. Alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrä on lisääntynyt vuoden 2015 määrästä noin 182 prosenttia. 15-17-vuotiaiden kohdalla muutos ei ole ollut aivan niin suurta, mutta epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet 18 prosenttia. Täysi-ikäisten nuorten osalta epäiltyjen määrät ovat sen sijaan vähentyneet noin 20 prosenttia.

Toteutuneiden henkirikosten osalta epäiltyjen määrät ovat vähentyneet, mutta henkirikosten yritysten osalta sen sijaan lisääntyneet. Alle 15-vuotiaiden kohdalla on pysytty aivan yksittäisissä tapauksissa. Henkirikosten yritysten osalta epäiltyjen absoluuttiset määrät ovat pysyneet pieninä, mutta prosentuaaliset muutokset 15-20-vuotiailla ovat suuret. Yritysten osalta 15-17-vuotiaiden epäiltyjen määrät lisääntyivät peräti 220 prosenttia ja 18-20-vuotiaiden 42 prosenttia.

Omaisuusrikokset ovat edelleen nuorten yleisimpiä rikoksia, ja kokonaisuutena nuorten tekemät omaisuusrikokset ovat vähentyneet noin kaksi prosenttia. Alle 15-vuotiaiden kohdalla epäiltyjen määrät ovat kuitenkin siitä huolimatta lisääntyneet noin 26 prosenttia. 15-17-vuotiaiden epäiltyjen määrät ovat sen sijaan vähentyneet noin 16 prosenttia ja 18-20-vuotiaiden melkein 30 prosenttia.

Yhteenvetona siis nuorten rikoksesta epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet vuosien 2015 ja 2022 välisenä aikana. Epäiltyjen määrät ovat yleisellä tasolla lisääntyneet vuodesta 2019 lähtien. Alle 18-vuotiaiden kohdalla määrät ovat lisääntyneet merkittävästi, kun taas täysi-ikäisten nuorten osalta

epäiltyjen määrät ovat itse asiassa vähentyneet. Suurinta prosentuaalinen muutos on ollut ryöstö- ja väkivaltarikoksissa, jotka ovat olleet paljon esillä nuorisoriikollisuudesta uutisoinnin yhteydessä.

Täytyy kuitenkin muistaa, että vaikka prosentuaaliset muutokset ovat ajoittain olleet todella suuria, on epäiltyjen absoluuttiset määrät pysyneet suhteellisen pieninä vakavien rikosten kohdalla. Epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet melko tasaisesti vuoden 2019 jälkeen, eikä tilastoista ole suoraan havaittavissa merkittävää muutosta etenkin absoluuttisten määrien osalta.

Syitä nuorisoriikollisuuden lisääntymisen taustalla on varmasti monia. Rikostilastoista on havaittavissa, että nuorten epäiltyjen määrät kasvoivat vuoden 2020 jälkeen kaikissa rikostyypeissä ja esimerkiksi vakavat väkivalta- ja ryöstörikokset lisääntyivät nuorilla koronapandemian aikoihin tilastojen perusteella. Nuorten epäiltyjen määrät ovat kuitenkin myös lisääntyneet aiemmin ja esimerkiksi vuonna 2011 nuorten osuus kaikista epäilyistä oli suurempi, kuin kertaakaan vuosien 2015 ja 2022 aikana. Korona-aika on siis saattanut hyvinkin vaikuttaa epäiltyjen määriin, mutta kuten tutkimuksessa aiemmin todettiin, niin rikollisuuden taustalla on monesti useita tekijöitä. Pandemia-ajalla on siis hyvin mahdollisesti ollut vaikutusta, mutta yksistään se ei ole ollut syytä.

5.2 Nuorisoriikollisuuden muutosten vaikutus yksityiseen turvallisuusalaan

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että nuorisoriikollisuus on epäiltyjen määrien osalta lisääntynyt vuosien 2015 ja 2022 aikana. Loput tutkimuskysymyksistä liittyi näiden muutosten vaikutuksiin yksityisellä turvallisuusalalla. Näihin kysymyksiin pyrittiin saamaan vastaukset yksityisen turvallisuusalan työntekijöille toimitetun kyselytutkimuksen avulla. Tutkimuskysymyksenä oli, että kokevatko kyselyyn vastanneet henkilöt, että nuorisoriikollisuus on muuttunut ja kokevatko he, että muutokset ovat vaikuttaneet heidän työtehtäviinsä. Näiden lisäksi pyrittiin selvittämään, että onko nuorisoriikollisuudesta uutisointi vaikuttanut heidän suhtautumiseensa nuoria kohtaan työtehtävissä.

Kyselyyn kerättiin yli sadan yksityisen turvallisuusalan työntekijän mielipide, jotka perustuivat heidän omiin kokemuksiinsa. Kyselyyn vastanneista henkilöistä suurin osa koki, että nuorten tekemät rikokset olivat lisääntyneet ja kaikista selkeintä muutos on vastaajien mielestä ollut ryöstö- ja pahoinpitelyrikosten osalta. Näiden lisäksi enemmistö vastaajista koki, että nuorten käytös on muuttunut huonompaan suuntaan, nuoret kantavat nykyään aikaisempaa enemmän astaloita mukana sekä nuorten tekemät rikokset ovat muuttuneet entistä raaemmiksi.

Kyselyn vastauksissa enemmistö oli sitä mieltä, että nuorisoriikollisuudesta uutisointi ei ole vaikuttanut negatiivisesti siihen mitä he ajattelevat työtehtävissä kohdattavista nuorista. Selkeä enemmistö vastaajista koki myös, että heidän asenteensa nuoria kohtaan ei ole muuttunut negatiiviseen suun-

taan. Nuorten tekemistä rikoksista uutisointi on kuitenkin lisännyt suurimman osan vastaajista ennakoluuloja nuoria kohtaan ja selvästi yli puolet vastaajista ilmoitti, että uutisointi on vaikuttanut heidän varautumiseensa nuoria kohdattaessa, esimerkiksi teräaseiden varalta.

Kyselytutkimuksen perusteella siis yksityisen turvallisuusalan työntekijät kokevat, että nuorten tekemät rikokset ovat lisääntyneet sekä muuttuneet samalla raaemmiksi. Selkeintä muutos on ollut vastaajien mielestä ryöstö- ja pahoinpitelyrikosten osalta. Voidaan siis todeta, että kyselyyn vastanneiden yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden kokemukset ovat yhteneväisiä rikostilastoissa havaittavien muutosten kanssa.

Nuorisoriollisuudesta uutisointi ei ole kyselyn perusteella vaikuttanut negatiivisesti enemmistön asenteisiin nuoria kohtaan, mutta osa vastaajista on huomannut negatiivisia vaikutuksia omaan suhtautumiseen nuoria kohtaan. Sen lisäksi uutisointi on vaikuttanut vastaajien varautumiseen kohdatessa nuoria. Tämä on tosin tietyllä tapaa hyvä muutos, sillä varautuminen on merkittävä osa työturvallisuutta yksityisellä turvallisuusalalla. Muutos ei siis sen osalta ole negatiivinen asia, vaan osoittaa enemmänkin sen, että vastaajat osaavat varautua mahdollisiin uhkatilanteisiin.

Kyselyn tulosten perusteella voidaan mielestäni todeta, että nuorisoriollisuuden muutokset on selvästi havaittu yksityisellä turvallisuusalalla, mutta niistä uutisoinnilla ei ole ollut suurimman osan kohdalla negatiivisia vaikutuksia. Täytyy tosin muistaa, että kyselyyn vastanneilla henkilöillä voi olla vaikea arvioida omaa toimintaa, vaikka kysely toteutettiin anonymisti. Mahdollista on myös se, että vastaajat eivät ole halunneet vastata niin, että yksityisen turvallisuusalan työntekijät joutuisivat epäedulliseen valoon.

6 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin vielä tämän tutkimuksen luotettavuutta, mahdollisia jatkotutkimusehdotuksia tämän tutkimuksen aiheeseen liittyen sekä omaa työskentelyäni tämän opinnäytetyöprosessin aikana.

6.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Erittäin oleellinen osa tutkimusta on sen luotettavuuden tarkastelu. Tutkimuksen luotettavuuden tarkasteluun yhdistetään usein kaksi termiä: validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetilla tarkoitetaan valitun tutkimusmenetelmän kykyä mitata, mitä on tarkoitus mitata. Reliabiliteetilla taas tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Anttila 2014, luku tutkimuksen luotettavuus.) Hieman yksinkertaistettuna nämä edellä mainitut tieteelliset termit tarkoittavat sitä, että luotettavuutta arvioidessa tulee miettiä, että oliko tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä oikein valittu. Satunnaisia virheitä saattaa tutkimuksessa esiintyä ja niiden taustalla voi olla useita syitä.

Kyselytutkimuksessa vastaaja voi esimerkiksi muistaa väärin asioita, ymmärtää kysymyksen toisin kuin olisi haluttu tai ihan vain merkitä vastauksen väärin. (Anttila 2014, luku tutkimuksen luotettavuus.)

Osana tätä opinnäytetyötä toteutetun kyselytutkimuksen sijaan olisi voinut toteuttaa esimerkiksi haastattelututkimuksen. Sen etuna olisi ollut se, että haastateltavilta olisi saanut kerättyä tietoa yksityiskohtaisemmin. Vastaavasti vastaukset olisivat kuitenkin edustaneet ainoastaan näiden yksittäisten haastateltavien subjektiivisia näkemyksiä. Tämän vuoksi koen, että kyselytutkimus soveltui paremmin tämän tutkimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kyselytutkimuksella sain kasvatettua vastaajien lukumäärää verrattuna haastatteluihin. En olisi pystynyt käytännössä toteuttamaan mitenkään yli sataa haastattelua.

Täytyy kuitenkin muistaa, että kyselytutkimuksessa voi esiintyä edellä mainittuja virheitä. Pysin kuitenkin muotoilemaan kysymykset siten, että ne olivat mahdollisimman helppo ymmärtää. Uskon sen vuoksi, että kyselyssä ei ole juurikaan virheitä vastausten osalta. Asiaa ei voi tietenkään jälkeenpäin tarkistaa, joten virheiden mahdollisuus tulee huomioida kyselytutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa.

Kyselytutkimuksen osalta tulee ottaa huomioon myös se, että erilaisissa yksityisen turvallisuusalan työtehtävissä kohtaa erilaisia rikoksia ja sen vuoksi tietyissä tehtävissä työskentelevillä voi olla hieman toisistaan eroavat käsitykset nuorten tekemien rikosten muutoksista. Esimerkiksi myymälävarjijoilla on varmasti parempi käsitys omaisuusrikosten määristä ja muutoksista, kuin metro- ja raitiovaunuliikenteessä työskentelevillä järjestyksenvalvojilla. Yli sadan vastaajan kokemusten perusteella pystyy kuitenkin muodostamaan yleiskuvan muutoksista.

Tutkimuksessa käytettyjen rikostilastojen luotettavuuden osalta tulee tarkastella kriittisesti tilastoissa esiintyviä ja niiden ulkopuolelle jäävää tietoa. Tilastokeskuksen rikostilastoissa esiintyvät tiedot tulevat viranomaisten järjestelmästä, joten ne ovat sen osalta luotettavia. Vastaavasti piilorikollisuus vähentää tilastojen luotettavuutta. Tilastoista havaittavat muutokset pitävät varmasti isolta osin paikkansa, mutta niiden ulkopuolelle jäävä tieto vaikuttaa todelliseen kuvaan nuorisirikollisuuden muutoksista. Tilastoja tarkastellessa tulee ottaa huomioon myös, että muutokset eivät kerro suoraan rikosten määrällisestä muutoksesta, vaan niihin voi vaikuttaa esimerkiksi se, että poliisille ilmoitetaan mahdollisesti aikaisempaa herkemmin rikoksista.

Luotettavuuden lisäksi onnistuneessa tutkimuksessa tulee tarkastella, että se on toteutettu myös eettisesti oikein. Tässä opinnäytetyössä eettisen tarkastelun kohteena ovat erityisesti lähdeaineistojen käyttö sekä kyselytutkimuksen toteutus. Tutkimuksen luotettavuudessa on seikkoja, joihin tutkija ei pysty itse merkittävästi vaikuttamaan. Esimerkkinä voidaan pitää kyselytutkimuksessa mahdollisesti esiintyvät väärinymmärrykset. Tutkimuksen eettisyys sen sijaan on hyvin pitkälti tutkijan

omalla vastuulla. Eettiset virheet voivat syntyä huolimattomuudesta, tai tutkija voi tehdä niitä tarkoituksella hyötyäkseen itse. Plagiointi eli tietojen kopiointi on yksi esimerkki tästä. (Anttila 2014, luku Tutkimuksen eettiset kysymykset.)

Tämän opinnäytetyön kyselyyn vastanneet henkilöt ovat vapaaehtoisesti auttaneet tämän tutkimuksen toteuttamisessa, jonka vuoksi on tärkeää, että kyselyn osalta on huomioitu eettiset periaatteet. Yleisesti on tärkeää, että tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä on mahdollisuus saada riittävästi tietoa tutkimuksesta sekä sen tavoitteista. Tutkimukseen osallistuvalla on oltava oikeus itse päättää, osallistuuko tutkimukseen sekä mahdollisuus keskeyttää osallistuminen. (Anttila 2014, luku Tutkimuksen eettiset kysymykset.) Tämän tutkimuksen osalta nämä toteutuivat siten, että vastaajille lähetettiin tutkimuksen liitteenä oleva saatekirje. Webropol-kysely mahdollisti lisäksi sen, että vastaajilla oli mahdollisuus keskeyttää kyselyyn vastaaminen milloin tahansa.

6.2 Jatkotutkimusehdotukset

Tämän tutkimuksen aiheeseen liittyen on mahdollista toteuttaa tulevaisuudessa erilaisia jatkotutkimuksia. Nuorisorikollisuuden muutoksia voidaan tutkia periaatteessa täysin samalla tavalla tietyn ajan kuluttua. Vastaava tutkimus voidaan toteuttaa esimerkiksi 5-10 vuoden kuluttua ja tutkia, miten nuorisorikollisuus on muuttunut tuolloin tämän opinnäytetyön havaintoihin verrattuna.

Tämän tutkimuksen kyselyn kaikki vastaajat työskentelivät pääkaupunkiseudulla, joten kyselyllä saadut havainnot ovat ainoastaan tuolta alueelta. Jatkotutkimus voitaisiin mahdollisesti toteuttaa siten, että vastaava kysely toteutettaisiin valtakunnallisesti. Tuolloin voidaan verrata tämän tutkimuksen tuloksia muihin kaupunkeihin pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Kyselyyn vastanneiden taustoja olisi voinut jo tässä tutkimuksessa selvittää enemmän, esimerkiksi vastaajien ikä, sukupuoli ja ensisijainen työkohte. Tällä tavoin olisi voinut tutkia samalla esimerkiksi, että minkä ikäiset vastaajat ovat havainneet eniten muutoksia nuorten tekemissä rikoksissa. Täytyy kuitenkin muistaa, että tämä tutkimus on ammattikorkeakoulun opinnäytetyö, joten tutkimuksen liian suuri laajentaminen ei olisi ollut tarkoituksenmukaista. Koen kuitenkin samalla, että nämä edellä mainitut jatkotutkimusehdotukset ovat varsin helppo toteuttaa ja niiden avulla aiheesta saataisiin vielä enemmän tutkittua tietoa.

6.3 Oma pohdinta

Aloitin tämän opinnäytetyöprosessin jo hyvissä ajoin ennen itse kirjoitustyön aloittamista. Pyörittelin mielessäni erilaisia itseäni kiinnostavia aiheita ja pyrin valitsemaan niistä mieleisen. Nuorisorikolli-

suus on ilmiönä sellainen, joka on jo jonkin aikaa kiinnostanut itseäni ja eräs Poliisiammattikorkeakoulun koulutehtävä liittyi nuorisoriikollisuuteen, jolloin perehdyin tarkemmin aiheeseen. Tuolloin havaitsin myös, että nuorten tekemät rikokset olivat jatkuvasti esillä eri uutislähteissä.

Nuorisoriikollisuus itsessään olisi tutkimuksen aiheena ollut todella laaja ja sen lisäksi aiheesta löytyi runsaasti aiempia tutkimuksia. Idea yksityisen turvallisuusalan yhdistämisestä tutkimukseen syntyi varsin nopeasti. Heti suunnitteluprosessin alusta alkaen minulle oli selvää, että haluan kerätä aineistoa joko kyselylomakkeella tai henkilöhaastatteluilla. Päädyin kuitenkin melko nopeasti kyselylomakkeeseen ja samalla määrällisen tutkimusmenetelmän käyttämiseen. Ajattelin myös, että rikostilastojen hyödyntäminen osana tutkimusta mahdollisti kyselyn tulosten vertailun tilastoissa havaittaviin muutoksiin.

Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi sujui mielestäni varsin mallikkaasti. Aikataulutin työskentelyäni siten, että tutkimus edistyi tasaisesti työharjoittelun ohella ja pidin huolen siitä, että en jäänyt aikataulustani jälkeen missään vaiheessa. Tämä oli ensimmäinen tieteellinen tutkimus, minkä olen koskaan tehnyt, joten kehitettävää varmasti löytyy. Mielestäni kuitenkin oma työskentelyni sekä oppiminen oli hyvällä tasolla. Tästä opinnäytetyöstä tuli myös hyvin pitkälti juuri sellainen, kuin olin suunnitellut ja olen itse varsin tyytyväinen lopputulokseen.

Tulosten osalta tämä tutkimus oli niin ikään mielestäni onnistunut. Tutkimuksella saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen tavoitteet saavutettiin. Tulosten perusteella nuorten tekemät rikokset ovat lisääntyneet vuodesta 2019 lähtien ja huolestuttavaa on se, että kasvu on ollut suurinta ryöstö- ja väkivaltarikosten osalta, etenkin alaikäisillä. Nämä muutokset on havaittu myös tulosten perusteella yksityisellä turvallisuusalalla. Nuorisoriikollisuudesta aktiivinen uutisointi on johtanut siihen, että aihe on yhteiskunnallisesti pinnalla jatkuvasti. Uutisoinnilla ei ole kuitenkaan ollut merkittävää vaikutusta yksityisen turvallisuusalan työntekijöihin, joka kertoo mielestäni osaltaan siitä, että meillä on yleisesti erittäin ammattitaitoisia järjestyksenvalvoja ja vartijoita, vaikka alan koulutus on ollut kovan kritiikin kohteena yksittäisten työntekijöiden tekemien rikosten vuoksi.

Nuorisoriikollisuudesta tullaan aivan varmasti vielä tulevaisuudessa tekemään useita tutkimuksia ja toivon, että tätä opinnäytetyötä voidaan käyttää niissä hyödyksi jollain tapaa. Toivon myös, että tästä tutkimuksesta on hyötyä aiheesta kiinnostuneille entisille ja tuleville kollegoilleni turvallisuusalalla.

LÄHTEET

Anttila, P. 2014: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Luettavissa: <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#top> / Luettu 30.4.2024

Beuker, A. 2023: Rikollisuustilanne 2022: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Helsingin yliopisto. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/208296a6-7f17-4c3f-ae91-c036480842a2/content> / Luettu 9.2.2024

Danielsson, P. 2022: Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa. Keskusrikospoliisi, Tiedusteluosasto, strateginen analyysi. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/0/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/5707ff63-fce5-b1a3-83ed-6ae62808adfa/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf?t=1646715994222> / Luettu 25.1.2024

Elonheimo, H. 2010: Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turun yliopisto. Väitöskirja. Luettavissa: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/59505/AnnalesC299Elonheimo.pdf?sequence=1&isAllowed=y> / Luettu 31.1.2024

Haapakangas, K. 2020: Nuorten rikollisuus on laskussa – mutta pieni joukko nuorista tekee yhä enemmän ja vakavampia rikoksia. Tilastokeskus. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/nuorten-rikollisuus-on-laskussa-mutta-pieni-joukko-nuorista-tekee-yha-enemman-ja-vakavampia-rikoksia/> / Luettu 30.3.2024

Haapakangas, K. & Kaakinen, M. 2023: Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta? Tilastokeskus. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta/> / Luettu 30.3.2024

Haikkola, L., Hästbacka, N. & Pekkarinen, E. 2019. Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin. Valtioneuvoston kanslia. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161548/34_Kuka%20vastaa%20nuorten%20rikoksiin.pdf?sequence=4&isAllowed=y / Luettu 3.2.2024

Hakala, J. 2022: Hyvä, parempi, valmis: opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Gaudeamus Oy.

Heikkilä, T. 2014: Tilastollinen tutkimus. 9. painos. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Heiskanen, L. 2024: Nuorten ryöstörikosten piirteet – Poliisin tietoon tullut ryöstörikollisuus vuosina 2015–2023. Keskusrikospoliisi, Tiedusteluosasto, strateginen analyysi. Luettavissa: <https://po->

liisi.fi/documents/25235045/59586767/raportti_nuorten_ry%C3%B6st%C3%B6rikollisuus_julkinen.pdf/0690c6c1-0aeb-a4f8-0c65-a2e2dbfcaa93/raportti_nuorten_ry%C3%B6st%C3%B6rikollisuus_julkinen.pdf?t=1707379915528 / Luettu 9.2.2024

Huttunen, S. 2016: Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiseen elämänvaiheeseen. Blogikirjoitus. Luettavissa: <https://www.ykliitto.fi/uutiset-media/yk-blogi/blogi-ihmisoikeudet-kuuluvat-jokaiseen-elamenvaiheeseen> / Luettu 31.1.2024

Honkatukia, P. & Kivivuori, J. 2006: Nuorisorikollisuus - Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content> / Luettu 3.3.2024

Ikonen, M. & Kokkonen, A. 2015: Nuorisovartija työmuotona ”Eihän siitä ois muuta kuin hyötyä”. Mikkelin ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Kaakinen, M. & Näsi, M. 2021: Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Katsauksia 47/2021. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/17bbffc7-5a82-465b-a029-f7267345703e/content> / Luettu 9.2.2024

Kauppinen, J. 2021: Nuorisorikollisuus on vähentynyt pitkään, mutta viime vuonna vakavin väkivaltarikollisuus lisääntyi. Verkkojulkaisu. Rikosuhripäivystys. Luettavissa: <https://www.riku.fi/nuorisorikollisuus-on-vahentynyt-pitkaan-mutta-viime-vuonna-vakavin-vakivaltarikollisuus-lisaantyi-poliisitoistaiseksi-suhtautuisin-edellisvuoden-piikkiin-poikkeusolojen-seurauks/> / Luettu 24.1.2024

Kivivuori, J. & Aaltonen, M. & Näsi, M. & Suonpää, K. & Danielsson, P. 2018: Kriminologia: rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Gaudeamus Oy.

Kohvakka, R. & Saarenmaa, K. 2021: Median merkitys on kasvanut pandemian aikana – monet ikäihmiset ovat ottaneet melkoisen digiloikan. Tilastokeskus. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/median-merkitys-on-kasvanut-pandemian-aikana-monet-ikaihmiset-ovat-ottaneet-melkoisen-digiloikan/> / Luettu 8.2.2024

Lahtinen, R. & Jalkanen, R. 2022: Nuorisorikollisuuden muutokset Suomessa 2015–2020. Poliisi-ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Nieminen, K. & Lähteenmäki, N. 2021: Empiirinen oikeustutkimus. Gaudeamus Oy.

Opintopolku: Tradenomi (AMK), turvallisuusala. Luettavissa: <https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.00000000000000000242> / Luettu 18.2.2024

- Rantaeskola, S. 2019: Rikos ja rikosprosessi. Warelia: Tyrvää-Vammala-Sastamala.
- Ristmeri, A. 2022: Kahnausta kaduilla. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-12280722> / Luettu 8.2.2024
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006: KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> / Luettu 13.3.2024
- Sisäministeriö. 2023a: Vartijoiden ja järjestyksenvalvojen käyttö on lisääntynyt. Luettavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/vartiointi-ja-jarjestyksenvalvonta> / Luettu 11.2.2024
- Sisäministeriö. 2023b: Yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittäneen työryhmän loppuraportti. Helsinki Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165166/SM_2023_29.pdf?sequence=1&isAllowed=y / Luettu 18.2.2024
- Tilastokeskus. Rikos- ja pakkokeinotilasto. <https://www.stat.fi/tilasto/rpk> (viitattu 3.4.2024)
- Traficom. 2020: Liikenne rikkomukset ja liikennevirhemaksu. Luettavissa: <https://www.traficom.fi/fi/liikenne/tieliikenne/tieliikennelaki2020/liikenne rikkomukset-ja-liikennevirhemaksu> / Luettu 7.5.2024
- Tähtinen, J. & Laakkonen, E. & Broberg, M. 2020: Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. Luettavissa: <https://www.utupub.fi/handle/10024/149687> / Luettu 3.3.2024
- Valli, R. 2015: Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. painos. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Vehkalahti, K. 2019: Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content> / Luettu 10.4.2024
- Vilka, H. 2021: Tutki ja kehitä. 5. painos. Jyväskylä. PS-kustannus.

LIITE 1: KYSELYRUNKO

Nuorisorikollisuuden vaikutukset yksityiseen turvallisuusalaan

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Kuinka kauan olet työskennellyt yksityisellä turvallisuusalalla? *

- Alle vuoden
- 1-2 vuotta
- 3-5 vuotta
- 6-8 vuotta
- 9-10 vuotta
- Yli 10 vuotta

Kuinka usein olet nuorten kanssa tekemisissä työtehtävissäsi? *

- En juuri ollenkaan
- Joitain kertoja vuodessa
- Kuukausittain
- Viikoittain
- Päivittäin

Vastaa alla oleviin väittämiin omien kokemustesi perusteella, verraten aikaa vuodesta 2015 nykyhetkeen. Mikäli olet aloittanut työskentelyn yksityisellä turvallisuusalalla vuoden 2015 jälkeen, vertaa vastauksissa kokemuksia aloitusajankohtasi ja nykyhetken välillä. *

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Nuorten tekemät omaisuusrikokset ovat lisääntyneet. *	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten tekemät vahingontekorikokset ovat lisääntyneet. *	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten tekemät pahoinpitelyrikokset ovat lisääntyneet. *	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten tekemät ryöstörikokset ovat lisääntyneet. *	☐	☐	☐	☐	☐

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Nuorten käytös on muuttunut huonompaan suuntaan, esimerkiksi käytös yleisellä paikalla tai käytös järjestystä ylläpitäviä henkilöitä kohtaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
Nuoret kantavat nykyään useammin astaloita, kuten puukkoja yms. mukanaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten tekemät rikokset ovat muuttuneet raaemmiksi. *	☐	☐	☐	☐	☐

Kuinka usein luet uutisista nuorten tekemistä rikoksista? *

- En osaa sanoa
- En juuri ollenkaan
- Kuukausittain
- Viikoittain
- Päivittäin

Vastaa alla oleviin väittämiin omien kokemusten perusteella. *

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Uutisointi nuorisorikollisuudesta on vaikuttanut negatiivisesti siihen, mitä ajattelen työtehtävissäni kohtaamista nuorista. *	☐	☐	☐	☐	☐
Uutisointi nuorisorikollisuudesta on vaikuttanut negatiivisesti asenteeseeni kohdatessa nuoria. *	☐	☐	☐	☐	☐
Uutisointi nuorisorikollisuudesta on lisännyt ennakkoluuloja kohdatessa nuoria työtehtävissäni. *	☐	☐	☐	☐	☐
Uutisointi nuorisorikollisuudesta on vaikuttanut varautumiseeni kohdatessa nuoria, esimerkiksi mahdollisten astaloiden vuoksi. *	☐	☐	☐	☐	☐

LIITE 2: SAATEKIRJE

Arvoisa vastaanottaja,

Teen Poliisiammattikorkeakoulun opintoihin kuuluvaa opinnäytetyötä, jonka aiheena on *Nuorisori-kollisuus ja sen muutosten vaikutus yksityiseen turvallisuusalaan*. Osana opinnäytetyön tutkimusta olen luonut Webropol-kyselylomakkeen.

Kyselyn tarkoituksena on selvittää yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden henkilökohtaisia kokemuksia nuorisoriikollisuuden muutoksesta sekä nuorisoriikollisuuden uutisoinnin vaikutuksista heidän työtehtäviinsä. Kyselyn vastauksia tullaan vertaamaan rikostilastoihin, jolloin saadaan käsitys siitä, että vastaako yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden kokemukset muutoksia tilastoissa.

Kysely ei vaadi tunnistautumista, jonka vuoksi vastaajaa ei ole mahdollista selvittää tai jäljittää. Kaikki vastaukset tullaan käsittelemään anonyymisti. Vastauksia tullaan säilyttämään tietoturvasi-asiat huomioiden, eikä niihin ole pääsyä ulkopuolisilla.

Vastaamalla kyselyyn, annat suostumuksen tutkimukseen osallistumiselle ja vastauksia koskevien tietojen julkaisemiseen opinnäytetyössä.

Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 2-5 minuuttia. Aikaa kyselyyn vastaamiseen on 10.03.2024 asti.

Pyydänkin vastaamaan kyselyyn seuraavasta linkistä:

<https://link.webpolsurveys.com/S/C52F54956768BA78>

Mikäli sinulle tulee jotain kysyttävää tutkimukseen liittyen, voit olla yhteydessä opinnäytetyön tekijään.

Kiitos osallistumisesta!

Riku Kilpeläinen

riku.kilpelainen@edu.polamk.fi, riku.kilpelainen@poliisi.fi